

OKO BESEDE 2015

20. SREČANJE SLOVENSKIH MLADINSKIH PISATELJEV

OKO BESEDE 2015
Festivalska knjižica

Sestavil in uredil
Franci Just

Oblikovanje
Črtomir Just

Izdalo in založilo
Podjetje za promocijo kulture Franc-Franc

Naklada
100 izvodov

Cena
bpl. (darilni izvodi)

Murska Sobota, 2015

.....
CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

821.163.6-93-82

SREČANJE slovenskih mladinskih pisateljev Oko besede (20 ; 2015 ; Murska Sobota)

Oko besede : [festivalska knjižica] / 20. srečanje slovenskih mladinskih pisateljev, Murska Sobota, 24., 25., in 26 september ; [sestavil in uredil Franci Just].
- Murska Sobota : Franc-Franc, 2015

100 izv. - Dodatek k nasl. naveden v kolofonu

ISBN 978-961-255-085-1
1. Just, Franci
COBISS.SI-ID 83744257
.....

OKO BES EDE

20. SREČANJE
SLOVENSKIH
MLADINSKIH
PISATELJEV

24. - 26. 9. 2015

Vsebina

1

Oko besede 2015

1.1. Oko besede – curriculum vitae	7

1.2 Oko besede 2015.....	9

2

Večernica

2.1. Večernica.....	11

2.2 Večerničini nominiranci in dobitniki.....	11

2.3 Večernica 2015.....	15

2.4 Podelitev večernice 2015.....	16

3

Simpozij

3.1 Simpoziji v letih 1995-2015.....	19

3.2 Simpozij na Očesu besede 2015 • Nonsens v mladinski književnosti.....	23

4

Spremljevalni program

4.1 »Ar tej naši vogrski Slovenov jezik od vsej drugi dosta tühoga i sebi lastivnoga ma«.....	31

4.2 Prijatelj – prvi prekmurski časopis.....	39

4.3 Književnik Feri Lainšček.....	40

4.4 »Poslunte, da esi prosim vas, gospoda«.....	41

5

Popotovanja Očesa besede

5.1 POPOTOVANJA OČESA BESEDE V LETIH 1995-2014.....	45

5.2 Popotovanje Očesa besede 2015 - Vrnitev na Otok ljubezni.....	52

1

Oko besede 2015

1.1. Oko besede – curriculum vitae

1995

Murskosoboški mestni svet podpre pobudo založbe Franc-Franc, da bi Murska Sobota postala gostiteljica festivala, na katerem bi se shajali akterji slovenske mladinske književnosti. V organizaciji založbe Franc-Franc in ob finančni podpori Mestne občine Murska Sobota poteka v Murski Soboti od 19. do 22. oktobra pisateljsko srečanje, ki mu Feri Lainšček iznajde ime Oko besede. Na srečanju je govora tudi o aktualnih problemih slovenske mladinske književnosti in naslednje leto festival dobi ime Srečanje mladinskih pisateljev.

1996

Očesu besede se pridruži revija Otrok in knjiga in prevzame organizacijo simpozijev, ki v naslednjih letih postanejo osrednji strokovni dogodek Srečanja. Na tem festivalu, ki poteka od 14. do 16. oktobra, dozori ideja o ustanovitvi literarne nagrade za najboljšo izvirno slovensko mladinsko literarno delo. Revija Otrok in knjiga ter založba Franc-Franc ustanovita nagrado VEČERNICA, ki se ji kot tretji partner in pokrovitelj pridruži ČZP Večer.

1997

Na Očesu besede 1997 je v petek, 14. novembra, podeljena prva večernica. Prejme jo Tone Pavček. Poleg simpozija, ki tema-

tizira vprašanje mladinske književnosti v času elektronskih medijev, je pomemben strokovni dogodek tudi okrogla miza, na kateri uredniki mladinskih knjižnih programov in mladinske periodike pisateljem predstavijo teme in pristope, ki jih v sodobni slovenski mladinski književnosti pogrešajo.

1998

Oko besede začne dobivati organizacijsko in vsebinsko podobo, ki bo za festival značilna vsa naslednja leta. Njegove stalnice postanejo podelitev večernice, obiski pisateljev na šolah, simpozij, spremljevalni strokovni in razstavni program ter literarno popotovanje.

2000

Oko besede se iz tridnevnega preoblikuje v dvodnevno srečanje in ta praksa obvelja do leta 2009.

2001

Na predlog Slavka Pregla se založba Franc-Franc z Očesom besede prijavi na razpis Ministrstva za kulturo. Pri prijavi je uspešna in od leta 2002 je poleg Mestne občine Murska Sobota najpomembnejši gmojni podpornik Srečanja Ministrstvo za kulturo oz. od leta 2009 Javna agencija RS za knjigo.

2005, 2006, 2011

Med besede, vrveče od življenja in ustvarjalnosti, zareže tišina, ko se z minuto molka poklonimo spominu na preminule stalne udeležence Očesa besede Daneta Zajca, Miho Mateta, Vasjo Cerarja in Toneta Pavčka.

2010

Sledeč določilom programskega razpisa Javne agencije za knjigo je Srečanje slovenskih mladinskih pisateljev ponovno tridnevni literarni festival. V minulih letih se Oko besede razvije v pomembno strokovno in stanovsko srečanje akterjev sodobne slovenske mladinske književnosti: njenih ustvarjalcev (pisateljev in pisateljic,

ki pišejo leposlovje za otroke in mlade), njenih premišljevalcev in razlagalcev (literarnih strokovnjakov in književnih pedagogov), njenih promotorjev (pridružijo se npr. Bralna značka Slovenije, Zveza bibliotekarskih društev Slovenije in slovenska sekcija IBBY) ter njenih izdajateljev.

2014

Na Očesu besede 2014 poteka kot vzporeden programski sklop seminar »Kakovostna slikanica«, ki ga organizira Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS in je namenjen vzgojiteljicam/em v vrtcih, učiteljicam/em razrednega pouka in knjižničarkam/jem.

1.2 Oko besede 2015

Četrtek, 24. 9. 2015

9:00 – 10:00

Sprejem udeležencev

(hotel Zvezda)

10:00 – 11:00

Slavnostni začetek festivala

(salon Murska republika v hotelu Zvezda)

12:00 – 13:00

Podelitev Večernice

(gledališče Park Murska Sobota)

13:00 – 14:30

Kosilo

(restavracija hotela Zvezda)

14:00–15:30

Vodeni ogled razstav iz prekmurske književnosti

- »Ar tej naši vogrski Slovenov jezik od vsej drugi dosta tühoga i sebi lastivnoga ma«

- »Prijatelj – prvi prekmurski časopis«

- »Književnik Feri Lainšček«

(Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota)

19:00 – 20:00

Pesniško-glasbeni recital »Poslunte, da esi prosim vas, gospoda«

(restavracija hotela Zvezda)

Petek, 25. 09. 2015

9:00 – 12:00

Obiski pisateljev na šolah

12:30 – 14:00

Kosilo

(restavracija hotela Zvezda)

15:00 – 18:00

Simpozij »Nonsens v mladinski književnosti«

(restavracija hotela Zvezda)

20:00

Prireditve »Še pomnite, očesniki? – 20 let Očesa besede« in slavnostna večerja

(restavracija hotela Zvezda)

Sobota, 26. 09. 2015

9:00 – 17:00

Popotovanje »Vrnitev na Otok ljubezni«

(Ižakovci)

- V gosteh pri Občini Beltinci

- Literarna matineja »Oko otoka-otok očesa« v počastitev 300-letnice prve prekmurske knjige in 20-letnice Očesa besede

2

Večernica

2.1. Večernica

Potem ko sta Podjetje za promocijo kulture **FRANC-FRANC** ter revija **OTROK IN KNJIGA** ustanovila **VEČERNICO**, se je projektu nagrade za najboljše slovensko mladinsko literarno delo minulega leta kot pokrovitelj pridružilo **ČZP VEČER**. O nagradi odloča petčlanska žirija, ki jo sestavljajo predstavnik založbe Franc-Franc, predstavnik revije Otrok in knjiga, predstavnik pokrovitelja ČZP Večer, predstavnik Društva slovenskih pisateljev in predstavnik Zveze bibliotekarskih društev Slovenije in Slovenske sekcije IBBY. Žirija pregleda slovensko mladinsko književno produkcijo minulega leta in nato iz ožjega nabora literarno-estetsko najkakovostnejših del po sistemu točkovanja pride do petih del, ki enakovredno kandidirajo za večernico. Avtor dela, ki na zadnjem žiriranju doseže najvišje število točk, prejme večernico. Nagrada se tradicionalno podeljuje na Srečanju slovenskih mladinskih pisateljev Oko besede v Murski Soboti.

Doslej je bilo za večernico nominiranih 49 avtorjev (29 pisateljev in 20 pisateljic), največkrat so se med peterico finalistov uvrstili Bina Štampe Žmavc in Janja Vidmar (po osemkrat), Dim Zupan (šestkrat), Desa Muck (petkrat) ter Peter Svetina in Mate Dolenc (po štirikrat). Večernico je prejelo 12 pisateljev in 8 pisateljic.

2.2 Večerničini nominiranci in dobitniki

LETO 1997

Za večernico za leto 1996 so bili nominirani: Tone Pavček: Majnice • Bina Štampe Žmavc: Ure kralja Mina • Dim Zupan: Leteči mački • Desa Muck: Kremplin • Lela B. Njatin: Velikanovo srce. Večernico je prejel **Tone Pavček**.

LETO 1998

Za večernico za leto 1997 so bili nominirani: Desa Muck: Lažniva Suzi • Milan Dekleva: A so kremšnite nevarne? • Milan Jesih: Štiri igre za otroke • Andrej Rozman Roza: Skrivnost špurkov • Janja Vidmar: Moj prijatelj Arnold. Večernico je prejela **Desa Muck**.

LETO 1999

Za večernico za leto 1998 so bili nominirani: Janja Vidmar: Princeska z napako • Janja Vidmar: Aknožer • Vitan Mal: Ta grajski • Bina Štampe Žmavc: Muc Mehkošapek • Maja Novak: Vile za vsakdanjo rabo. Večernico je prejela **Janja Vidmar za delo Princeska z napako**.

LETO 2000

Za večernico za leto 1999 so bili nominirani: Polonca Kovač: Kaja in njena družina • Kajetan Kovič: Mačji sejem • Lilijana Praprotnik Zupančič: Resnične pravljice in pripovedke • Feri Lainšček: Žlopi • Maja Novak: Male živali iz velikih mest. Večernico je prejela **Polonca Kovač**.

LETO 2001

Za večernico za leto 2000 so bili nominirani: Feri Lainšček: Mislice • Marjan Tomšič: Katka in Bunkec • Milan Dekleva: Alica v računalniku • Danila Žorž: Poskus • Matea Reba: Zmajček Bim in Bimbi. Večernico je prejel **Feri Lainšček**.

LETO 2002

Za večernico za leto 2001 so bili nominirani: Matjaž Pikalo: Luža • Desa Muck: Anica in zajček • Andrej Makuc: Oči • Bina Štampe-Žmavc: Ukradene sanje • Marjan Tomšič: Martova velika junaštva. Večernico je prejel **Matjaž Pikalo**.

LETO 2003

Za večernico za leto 2002 so bili nominirani: Marjana Moškrič: Ledene magnolije • Dim Zupan: Trnovska mafija • Miroslav Košuta: Njune zgodbe • Vinko Möderndorfer: Muc Langus in čarovnička Gajka • Jana Bauer: Izginjevalec čarovnic. Večernico je prejela **Marjana Moškrič**.

LETO 2004

Za večernico za leto 2003 so bili nominirani: Slavko Pregl: Srebro iz modre špilje • Desa Muck: Anica in velike skrbi • Peter Svetina: Mrožek dobi očala • Janja Vidmar: Prijatelja • Bina Štampe-Žmavc: Pogašeni zmaj. Večernico je prejel **Slavko Pregl**.

LETO 2005

Za večernico za leto 2004 so bili nominirani: Igor Karlovšek: Gimnazijec • Neli Kodrič: Na drugi strani • Desa Muck: Anica in velika skrivnost • Franjo Frančič: Dražen in jaz • Borut Gombač: Velike oči male budilke. Večernico je prejel **Igor Karlovšek**.

LETO 2006

Za večernico za leto 2005 so bili nominirani: Dušan Dim: Distorzija • Slavko Pregl: Spričevalo • Janja Vidmar: Fantje iz gline • Danila Žorž: Izkop • Barbara Gregorič Gorenc: Tri pike ... Večernico je prejel **Dušan Dim**.

LETO 2007

Za večernico za leto 2006 so bili nominirani: Miklavž Komelj: Zverinice • Majda Koren: Eva in kozel • Marko Kravos: Trst v žepu • Irena Velikonja: Poletje na okenski polici • Janja Vidmar: Uspavanka za mladega očka. Večernico sta prejeli Majda Koren in **Irena Velikonja**.

LETO 2008

Za večernico za leto 2007 so bili nominirani: Ervin Fritz: Vrane • Andrej Predin: Na zeleno vejo • Andrej Rozman Roza: Kako je Oskar postal detektiv • Anja Štefan: Štiri črne mravljice • Dim Zupan: Hektor in mala šola. Večernico je prejel **Ervin Fritz**.

LETO 2009

Za večernico za leto 2008 so bili nominirani: Mate Dolenc: Polnočna kukavica in druge zgodbe • Evald Flisar: Alica v nori deželi • Bina Štampe-Žmavc: Vprašanja srca • Irena Velikonja: Leto v znamenju polža • Janja Vidmar: Pink. Večernico je prejela **Janja Vidmar**.

LETO 2010

Za večernico za leto 2009 so bili nominirani: Mate Dolenc: Kraljičin lipicanec in druge zgodbe • Grega Hribar: Hotel sem samo ... • Svetlana Makarovič: Mi, kosovirji • Bina Štampe-Žmavc: Cesar in roža • Dim Zupan: Hektor in male ljubezni. Večernico je prejela **Bina Štampe-Žmavc**.

LETO 2011

Za večernico za leto 2010 so bili nominirani: Mate Dolenc: Maščevanje male ostrige • Feri Lainšček: Barvice • Peter Svetina: Modrost nilskih konjev • Bina Štampe-Žmavc: Roža v srcu • Janja Vidmar: Kebarie. Večernico je prejel **Mate Dolenc**.

LETO 2012

Za večernico za leto 2011 so bili nominirani: Jana Bauer: Groznovilca v hudi hosti • Cvetka Bevc: Desetka • Neli Kodrič: Ali te lahko objamem močno? • Slavko Pregl: Radovedne pravljice • Dim Zupan: Hektor in zrela hruška. Večernico je prejel **Dim Zupan**.

LETO 2013

Za večernico za leto 2012 so bili nominirani: Mate Dolenc: Mali princ z otoka • Nataša Konc Lorenzutti: Kakšno drevo zraste iz mačka • Andrej Rozman: Čofli • Barbara Simoniti: Močvirniki • Peter Svetina: Ropotarna. Večernico je prejel **Peter Svetina**.

LETO 2014

Za večernico za leto 2013 so bili nominirani: Tadej Golob: Kam je izginila Brina? • Neli Kodrič Filipič: Solze so za luzerje • Vinko Möderndorfer: Kot v filmu • Anja Štefan: Gugalnica za vse • Janja Vidmar: Otroci sveta. Večernico je prejel **Vinko Möderndorfer**.

Večernica 1997:
Tone Pavček

Večernica 1998:
Desa Muck

Večernica 1999:
Janja Vidmar

Večernica 2000:
Polonca Kovač

Večernica 2001:
Feri Lainšček

Večernica 2002:
Matjaž Pikalo

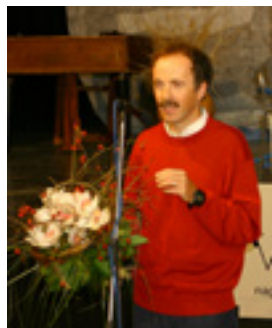

Večernica 2003:
Marjana Moškrič

Večernica 2004:
Slavko Pregl

Večernica 2005:
Igor Karlovšek

Večernica 2012:
Dim Zupan

Večernica 2013:
Peter Svetina

Večernica 2014:
Vinko Möderndorfer

Večernica 2006:
Dušan Dim

Večernica 2007:
**Majda Koren in
Irena Velikonja**

Večernica 2008:
Ervin Fritz

Večernica 2009:
Janja Vidmar

Večernica 2010:
Bina Štampe Žmavc

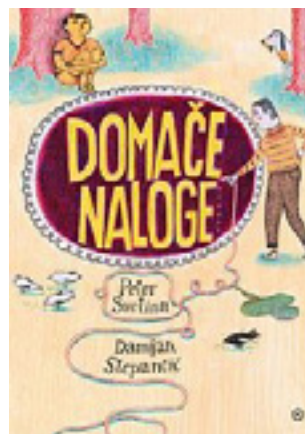

Večernica 2011:
Mate Doelnc

2.3 Večernica 2015

Žirija v sestavi **dr. Igor Saksida** (predstavnik Podjetja za promocijo kulture Franc-Franc in predsednik žirije), **dr. Aleš Debeljak** (predstavnik Društva slovenskih pisateljev), **Tone Obadič** (predstavnik Zveze bibliotekarskih društev Slovenije

in Slovenske sekcije IBBY), **Petra Vidali** (predstavnica ČZP Večer) in **Maja Logar** (predstavnica revije Otrok in knjiga) je pregledala slovenska mladinska literarna dela, ki so izšla v letu 2014. Izmed njih je izbrala naslednjih pet finalistov:

Peter Svetina
DOMAČE NALOGE
(Mladinska knjiga)

Damijan Šinigoj
ISKANJE EVE
(Miš založba)

Vladimir P. Štefanec
**SEM PUNK ČAROVNICA, DEBELA
 LEZBIJKA IN NE MARAM VAMPOV**
 (Modrijan)

Marija Švajncner
SAMOTNI BRALEC
 (Franc-Franc)

Dim Zupan
JAZ, FRANCI GRDI
 (Miš založba)

Na svoji zadnji seji je žirija odločila, da večernico 2015 prejme **Vladimir P. Štefanec**.

2.4 Podelitev večernice 2015

Predstavniki ČZP Večer bo večernico 2015, nagrado za najboljšo izvirno slovensko mladinsko literarno delo, izšlo v letu 2014, podelil na prireditvi, ki jo bo vodila Norma Bale, v kulturnem programu pa bodo člani gledališke skupine Teater Curriulum Vitae z Gimnazije Šentvid izvedli predstavo Kaj iščete. Predstavo, ki je avtorski projekt skupine (besedila je uredila Jana Ratka), so pospremili z naslednjimi besedami:

*»Zahtevamo odgovore o koncu, o začetku, o smislu, se sklicujemo na občutek nepo-
 membnosti, kričimo ter cepetamo, ker nas
 nihče ne sliši, ker imamo problem. Le tega
 potešimo s sladko slastnim okusom. Kot otrok
 na hitro in brez truda.*

Vsi živimo v svojih svetovih oz. svetovih, za katere mislimo, da so naši. V njih se kljub temu, da smo preskrbljeni, počutimo razdvojeno, žalostno, se izgovarjamo na lenobo, zmedenost in naredimo vse, da bi našli sorodno dušo, in na koncu smo zopet na začetku, saj nismo pogledali ven iz svojega navideznega udobja. Zakaj? Mogoče zato, ker nas je strah, mogoče zato, ker ne znamo ali pa smo zgolj produkt sebičnega družbenega mehanizma, za katerega vemo, da ga ne moremo ali nočemo premagati.

Smo nepopolni in tako neznosno želimo biti popolni, zato nam nasvet še kako pride prav. A se nas dotakne? Ne, ker jih slišimo vsaj tisoč različnih. Zaženemo se v fitness centre, hrano, glasbo, fantazije – skratka,

ohranjamo lik pričakovanega mladostnika, ki trpi zaradi nešteti odvisnosti, ki ima takoj že pripravljen načrt za prihodnost, vendar v tem njegovem svetu ni nobenega prostora za druge.

In tragikomičnost vsega je, da ostajamo ujetniki, sužnji samih sebe na eni strani ter sistema na drugi strani, zamegljeni z iskanjem nečesa, kar je in ni, kar imamo in česar nimamo, kar smo in nismo.

Da smo že v osnovi zgrešili iskanje, nas opozarjata sredinec in kazalec, zato si nedvomno ostajamo naivno tuji.«

Odlomke iz nominiranih literarnih del bodo brali učenci OŠ I Murska Sobota.

3

Simpozij

3.1 Simpoziji v letih 1995-2015

Simpoziji na izbrano temo so osrednji strokovni dogodek vsakokratnega Srečanja slovenskih mladinskih pisateljev. Od Očesa besede 1996 naprej jih pripravlja revija *Otrok in knjiga*, ki jo izdaja Mariborska knjižnica, oz. njena urednica prof. Darka Tancer Kajnih. Simpoziji so zasnovani tako, da v prvem delu povabljeni avtorji predstavijo svoje referate, v drugem delu pa se v razpravo o izbrani temi vključujejo ostali udeleženci Očesa besede. Simpozij-ski referati so kasneje objavljeni v reviji *Otrok in knjiga*.

1995 Nekateri aktualni problemi slovenske mladinske književnosti

V zaključnem delu prvega Očesa besede je 22. oktobra potekal pogovor o aktualnih problemih sodobne slovenske mladinske književnosti, v katerem so svoje poglede predstavili Milan Dekleva, Karolina Kolmanič, Tone Pavček in drugi udeleženci.

Tone Pavček, Jože Filo in Karolina Kolmanič na pogovoru o aktualnih problemih slovenske mladinske književnosti leta 1995

1996 Ali so knjige lahko bolne?

Plenarni in razpravni del simpozija je vodila Darka Tancer Kajnih, referate so pripravili in predstavili Dragica Haramija, Tilka Jamnik, Metka Kordigel, Neža Maurer, Igor Saksida in Marjan Tomšič. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 43.

Metka Kordigel na simpoziju leta 1996

1997 Mladinska književnost v času elektronskih medijev

Simpozij je vodila Darka Tancer Kajnih, referate so pripravili Tilka Jamnik, Metka Kordigel, Bogdan Novak in Milena Salaj. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 45.

Metka Kordigel, Dragica Haramija, Igor Saksida in Darka Tancer Kajnih na simpoziju leta 1997

1998

Seksizem v mladinski književnosti

Simpozij je pripravil in vodil Igor Saksida.

1999

Mladinska književnost v času o času

Uvodna razmišljanja so predstavili Niko Grafenauer, Bogdan Novak, Bina Štampe Žmavc, Anja Štefan, Janja Vidmar in Vlado Žabot. Predstavitve referatov in simpozijško razpravo je povezovala Darka Tancer Kajnih. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 49.

2000

Etika v mladinski književnosti

Izhodiščne simpozijške misli sta podala Darka Tancer Kajnih in Igor Saksida, z referati so sodelovali Vasja Cerar, Polonca Kovač, Bogdan Novak, Slavko Pregl in France Prosnik. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 51.

Ivan Sivec, Vasja Cerar, Polonca Kovač, Igor Saksida in Darka Tancer Kajnih na simpoziju leta 2000

2001

Humor v mladinski književnosti

Uvodne misli o simpozijški temi je predstavil Igor Saksida, z referati so se mu pri-

družil Borut Gombač, Vinko Möderndorfer, Tone Partljič, Slavko Pregl, Primož Suhodolčan in Bina Štampe Žmavc. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 53.

2002

Drugačnost v mladinski književnosti

Simpozij je vodila Darka Tancer Kajnih, izhodiščne teze je pripravil in podal Igor Saksida, z referati so sodelovali Vesna Godina, Lidija Gombač, Dragica Haramija, Tilka Jamnik, Tina Košir, Matjaž Pikalo, Lilijana Praprotnik Zupančič in Marjan Tomšič. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 56.

Franček Rudolf med simpozijško razpravo leta 2002

2003

Slikanica v mladinski književnosti

Referate so predstavili Maruša Avguštin, Lilijana Klemenčič, Marjana Kobe, Zvezdana Majhen in Lila Praprotnik Zupančič. Z najavljenimi razmišljanji so v simpozijški razpravi sodelovali Milena Blažič, Zvonko Čoh, Margareta in Janko Dolinšek, Marinka Fritz Kunc, Andrej Ilc, Slavko Pregl, Franček Rudolf, Igor Saksida, Damijan Ste-

pančič in Pavle Učakar. Simpozij je povezovala Darka Tancer Kajnih. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 59.

2004

Struktura junaka v mladinski književnosti

Na simpoziju, ki ga je povezoval Zdravko Duša, sta z referati sodelovala Dragica Haramija in Zoltan Jan, v razpravi pa so najavljene avtorefleksije pripovednih oseb v svojih mladinskih literarnih delih podali Tone Dodlek, Bogdan Novak, Tone Partljič, Slavko Pregl, Peter Svetina, Janja Vidmar, Lenart Zajc in Dim Zupan. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 62.

2005

Barve pokrajin in ulic v mladinski književnosti

Simpozij je vodil Igor Saksida, s prispevki na temo prostorske obarvanosti slovenske mladinske književnosti so sodelovali Dragica Haramija, Miroslav Košuta, Marko Kravos, Tone Pavček in Milivoj Roš. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 65.

Milan Vincetič, Igor Saksida, Darka Tancer Kajnih in Tone Pavček na simpoziju leta 2005

2006

Mladinska književnost v šolskih berilih

Simpozij je vodila Dragica Haramija, referate so predstavili Milena Blažič, Barbara Hanuš, Tilka Jamnik, Jakob Kenda, Metka Kordigel, Vida Medved Udovič, Miha Mohor, Igor Saksida in Robert Titan Felix. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 67.

2007

Jezikovno-slogovne uresničitve tem sodobne slovenske mladinske književnosti

Na simpoziju, ki ga je povezovala Darka Tancer Kajnih, so z referati sodelovali Dušan Dim, Gaja Kos, Lila Praprotnik Zupančič, Andrej Rozman Roza, Igor Saksida, Saša Štraus in Janja Vidmar. Najavljena razmišljanja so v simpozijški razpravi predstavili Dragica Haramija, Metka Kordigel, Slavko Pregl, Dušan Šarotar in Vlado Žabot. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 71.

2008

Slovenska mladinska književnost in film

Simpozij sta vodila Darka Tancer-Kajnih in Zdravko Duša, z referati so nastopili Meta Grosman, Vanesa Matajč, Vitan Mal, Tatjana Pogačar, Franček Rudolf in Danila Žorž; v simpozijški razpravi so se jim z najavljenimi prispevki pridružili Milan Dekleva, Feri Lainšček, Matevž Luzar, Tone Partljič, Metod Pevec, Lilijana Praprotnik Zupančič, Slavko Pregl in Tadeja Zupan Arsov. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 73.

2009

Radijska adaptacija mladinske književnosti - slovenska otroška in mladinska radijska igra

Simpozij je povezovala Darka Tancer Kajnih, referate so podali Ervin Fritz, Borut Gombač, Jana Kolarič, Igor Likar, Klemen Markovčič, Franček Rudolf, Rosanda Sajko, Igor Saksida in Vilma Štritof. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 76.

2010

Slovenska mladinska književnost in njeno uglašbljanje

Simpozij je vodila Darka Tancer Kajnih, kot referenti so se ji pridružili Milena Mileva Blažič, Tomaž Habe, Matej Jevnišek, Klarisa Jovanovič, Matjaž Pikalo, Metka Pušenjak, Anja Štefan, Vilma Štritof in Mira Voglar. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 78/79.

2011

Uprizarjanje in uprizoritve slovenske mladinske književnosti

Izhodiščna vprašanja, ki jih je pripravila Darka Tancer Kajnih (simpozij je tudi vodila), so v svojih referatih osvetlili Emica

Tone Partljič (ob njem Darka Tancer Kajnih) na simpoziju leta 2011

Antončič, Matej Bogataj, Katarina Klančnik Kocutar, Igor Likar, Vinko Mödendorfer, Tone Partljič, Peter Svetina in Bina Štampe Žmavc. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 82.

2012

Slovenska mladinska književnost, elektronski mediji in sodobne IK-tehnologije

Simpozij je vodila Darka Tancer Kajnih, z referati so sodelovali Cvetka Bevc, Igor Černe, Meta Grosman, Tilka Jamnik, Gaja Kos, Majda Koren, Matjaž Kotnik, Feri Lainšček, Slavko Pregl, Miran Pustoslemšek in Roman Vodeb. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 85.

2013

Tematiziranje revščine v slovenski mladinski književnosti

Simpozij je pripravila in vodila Darka Tancer Kajnih in na njem soočila ugotovitve referentov Blanke Bošnjak, Dragice Haramija, Tilke Jamnik, Gaje Kos, Slavka Pregla in Anje Štefan s »terenskimi« izkušnjami Anite Ogulin in Neže Prah. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 88.

2014

Tabuji v mladinski književnosti

Simpozij je vodila Darka Tancer Kajnih, z referati so sodelovali Borut Gombač, Dragica Haramija, Tilka Jamnik, Gaja Kos, Veronika Rot Gabrovec, Igor Saksida, Alenka Spacal, Suzana Tratnik in Janja Vidmar. Referati so bili objavljeni v reviji *Otrok in knjiga* 91.

Darka Tancer Kajnih in Borut Gombač na simpoziju leta 2014

3.2 Simpozij na Očesu besede 2015 • Nonsens v mladinski književnosti

zapis Priprava Darka Tancer Kajnih

3.2.1 Simpozijška izhodišča

Letos v svetu in pri nas obeležujemo 150-letnico Carrolove Alice. Urednik Björn Sundmark je v posebni številki ugledne mednarodne revije *Bookbird* (3/15), posvečeni nonsensu, zapisal: Kako si upamo?! S to parafrazo ... nakazujem, kako izzivalno utegne biti, da posvečamo skraj celotno številko nonsensu. Tudi če je otroška literatura zgodovinsko prešla od »poučevanja k razveseljevanju«, je razveseljevanje skoraj vedno prevlečeno z dobrimi nameni in didaktičnimi vzgibi. 'V vsem se skriva nauk,' kakor pravi Vojvodinja v *Alici v Čudežni deželi*, in velika večina knjig za otroke dokazuje, da ima prav. Zdi se, da skriti odrasli v otroški literaturi vedno preži v ozadju, se sklanja otroku čez ramo in mu šepeta o strašni koristnosti vsega ... Toda nonsens je protididaktičen in ne-

koristen in ravno zato je tako neskončno navdušujoč. Zato si upamo v tej številki načeti predmet, ki ostaja osrednjega in obrobne pomena v otroški literaturi: nonsens. Osrednji je, ker so nekatera najpomembnejša dela za otroke, kakor *Alica v Čudežni deželi*, nonsensna literatura in ker je vsak zgodovinski pregled otroške literature brez nje nepopoln, in obrobni je, ker nonsens ni eden glavnih žanrov ali slogov. Potemtakem ni presenetljivo, da je strokovna revija za otroško literaturo, ubrano na temo nonsensa, prav res redka ptica. Prepričani smo, da je ta številka revije *Bookbird* celo prva v tridesetih letih. Zato si upamo!« (Prev. Barbara Simoniti)

In upamo si tudi mi. Simpozij smo vsebinsko zasnovali v uredništvu revije *Otrok in knjiga*, za uspešno prepletanje organizacijskih niti je skrbela urednica revije Darka Tancer-Kajnih, ki bo simpozij tudi povezovala. Izhodišča za razmišljanje je prispeval Peter Svetina:

Beseda nonsens ima dvojno razumevanje, zato v povezavi z njim rado prihaja do nesporazumov. Večina literarnoteoretskih definicij opisuje nonsens kot literarni žanr z določenimi značilnostmi, med katerimi je tudi ta, da značilnost tega žanra NI nesmisel. Drugo je obče razumevanje nonsensa in kaže, da v prevodu pritrjuje prav lastnosti, ki jo literarnoteoretska definicija negira: nonsens prevaja z nesmisel.

Prvine nonsensa kot nesmisla so se pojavljale že v srednjeveški literaturi, v ljudskih izštevankah itn. Nonsens kot literarni žanr pa je utemeljil Anglež Edward Lear s Knjigo nonsensa (1846). Nekaj desetletij kasneje sta nastali dve knjigi Aličinih dogodivščin (1865 in 1872) Lewisa Carrolla, tudi Angleža in matematika, ki sta obveljali za prototip nonsensa v prozi. Druga polo-

vica 19. stoletja je (v Angliji in drugod) čas velikega razmaha naravoslovnih znanosti in literarni zgodovinarji radi govorijo o pojavu nonsensa kot o reakciji na izmerljive, pretehtane in preverljive lastnosti naravoslovnih ved. V 20. stoletju raziskovalci literature nonsens omenjajo v kontekstu avantgard ob začetku stoletja (zlasti dadaizma in nadrealizma) in v kontekstu modernizma 60. in 70. let.

Temeljno študijo nonsensa je v slovenski prostor prispevala raziskovalka in prevajalka Barbara Simoniti (Nonsens, 1997). Kot slovenski nonsens je prepoznala v prvi vrsti Butalce Frana Milčinskega, ki so revijalno izhajali v 30. letih prejšnjega stoletja, knjižno pa so prvič izšli leta 1949 (v knjigi pa ni vseh butalskih dogodivščin).

Teme oz. vprašanja, ki se odpirajo ob simpoziju o nonsensu, so:

- Katere so značilnosti nonsensa kot žanra?
- Kateri so tipi nonsensa?
- Kako nonsens nastaja?
- Kakšne so težave in veselja ob prevajanju nonsensa?
- Kako je nonsens vpet v družbeni kontekst?
- Kakšna je recepcija nonsensa na Slovenskem?
- Kako je z nonsensom v šolski praksi?

3.2.2 Sodelujoči in povzetki njihovih prispevkov

O zgoraj razgrnjenih vprašanjih bodo v svojih referatih govorili:

3.2.2.1 Milan Dekleva

Pesnik, pisatelj, dramatik, esejist in prevajalec. Njegova prva pesniška zbirka Mushi, mushi (1971) velja za prvo slovensko zbirko haikujev. Za otroke piše dramska dela, prozo in tudi lutkovne in radijske igre, pesmi, pripovedi in muzikale. Za svoja dela je prejel številne nagrade, med njimi Jenkovo nagrado (1990) za pesniško zbirko *Odjedanje božjega*, Rožančevo nagrado (1999) za zbirko esejev *Gnezda in katedrale*, Veronikino nagrado (2003) za zbirko pesmi *Audrey Hepburn, slišiš metlo budističnega učenca?*, nagrado kresnik (2006) za roman *Zmagoslavje podgan* in Prešernovo nagrado (2006) za življenjsko delo. Na področju otroške literature je prejel nagrado desetnica (2011) za delo *Pesmarica prvih besed* in častno listino IBBY (2010) za prevod slikanice Julie Donaldson *Bi se gnetli na tej metli*. Bil je tudi član slovenske glasbene skupine *Salamander* in skladatelj scenske glasbe.

PAMET V ROKE, NESMISL!

Kratki esej Milana Dekleve je napisan kot alegorija, ki govori o otroštvu, odrasčanju in zrelih letih Nesmisla. V eseju med drugim izvemo, kako težko je najti resničnost razdvojenosti, ki nas privede do absurdnosti smisla. Na koncu se izkaže, da je vsebina literarnih del nesmiselna, oblika pa smiselna. Resnico te izmišljije, ki jo je dojel že Charles Dodgson, potrdilo pa gibanje, skrito v anagramu skupine OHO, najlepše izraža prazen list papirja.

3.2.2.3 Jani Kovačič

Raper, igralec, komik, moderator (tudi številnih literarnih dogodkov) in prevajalec. Kot prevajalec se je usmeril zlasti v

fantazijsko in otroško literaturo, mdr. je v slovenščino pretopil priljubljene zgodbe za najmlajše o gospodu Gnilcu in kapitanu Gatniku, še vedno nastajajočo knjižno sago *Pesem ledu in ognja*, izjemno svetovno uspešnico ameriškega pisatelja Georgea R. R. Martina, knjigo *Dobra znamenja* Terryja Pratchetta in Neila Gaimana (za katero je leta 2012 prejel častno listino IBBY) in tudi pri slovenskih bralcih zelo odmeven roman Johna Greena *Krive so zvezde*.

NONSENS JE LIMONOV POLJUBČEK

Knjižna serija britanskega komika Andyja Stanton o gospodu Gnilcu (izvirno Mr. Gum) si je na Amazonu med drugimi prisvojila naslednji komentar: »James Joyce za otroke, fantastičen, zabaven, eksistencialistični nonsens, ob katerem so najini otroci rjaveli od smeha.« Stanton humor gradi na klasičnih postopkih literarnega nonsensa: od avtorskega besedišča, ki ga gradi s pomočjo onomatopejskih izhodišč, do vseprisotnega absurda. Med sprehodom po Poprovem gradcu si bomo ogledali temeljne značilnosti Stantonovega nonsensa in zagate, pred katerimi se znajde prevajalec.

3.2.2.2 Boštjan Gorenc Pižama

Glasbenik (vokalist, pisec besedil, skladatelj, kitarist) in pedagog (profesor, filozofije na Gimnaziji Bežigrad v Ljubljani). Bil je tudi koncertni urednik v Cankarjevem domu v Ljubljani.

NONSENS, PARADOKS, ANTINOMIJA, APORIJA IN ABSURD

Akoravno te pojme družijo nesmiselnost in neredko označujejo ne-umnost, so med njimi razlike. Do 20. stoletja so vse te zaga-

te uma nastale zaradi protislovij, najsibodo nerešljiva ali namerna. Literarna teorija pozna oksimoron, elipso, silepso, zevgmo, katahrezo. V logiki govorimo o paradoksih in antinomijah, kot je znameniti lažnivec ali iz znane Zenonove aporije. Kantove antinomije so za nas nerešljive. Saussure govori o dihotomiji. Semantika raziskuje pomen. Je razlika, če je nekaj brez pomena ali če je brez smisla (nesmiselno, absurdno)? Matematika izpelje več protislovnih rešitev za isti problem. Barbara Simoniti v svoji knjigi Nonsens označi celoten žanr v književnosti s tem imenom. Blizu temu je ludizem s svojim igranjem s pomeni. Že od nekdaj je zabavalo ljudi zvrčati svet – inversus mundus. Skupne vsem tem terminom so miselne zagate, ki naše umno razlaganje spravljajo najmanj v dvome, če ga že ne zrušijo. V tem kratkem poročilu bom razložil te temeljne pojme in nakazal kakšen postopek, ki znabiti garantira nonsens. Beseda bo tekla o »novem podhodu čez želeniško progo«.

3.2.2.4 Miha Mohor

Profesor slovenščine in angleščine, publicist. V pouk slovenščine in književnosti je med prvimi v Sloveniji prenašal principe in metode t. i. kreativnih literarnih in prevajalskih delavnic ter jih prilagajal ciljem osnovne šole in kasneje tudi gimnazije. Leta 1998 je prejel nagrado Republike Slovenije za posebno uspešno delo na področju šolstva. Sodeloval je pri pripravi osnovnošolskega učnega načrta za pouk književnosti ter učnih načrtov za pouk treh izbirnih predmetov: bralni klub, gledališki klub in šolsko novinarstvo. Urejal je pedagoške revije *Šolska knjižnica* in *Slovenščina v šoli*. Od 1985. je aktiven član odbora Bralne značke Slovenije. Za to gi-

banje je pripravil zgibanke z motivacijskim gradivom, otroke pa je spodbujal k branju s poljudnoznanstvenimi članki o literaturi tudi v mladinski periodiki (*Pionir*, *Kekec*) ter zanje pisal in urejal darilne knjige (Prešeren.doc, Trubar.doc, Noordung.doc). Je soavtor številnih osnovnošolskih beril, učbenikov in priročnikov. Mohorjevo ožje strokovno področje je literatura nonsensa in njen osrednji avtor Lewis Carroll. Sodeloval je pri prevajanju tovrstne literature v slovenščino ter objavljajl interpretativne članke doma in v Angliji.

ALICA V SVETU ČUDEŽNIH DEŽEL Carollova literarna mojstrovina v ogledalu prevodov

V letu 2015 je poteklo 150 let, odkar so izšle *Aličine dogodivščine v Čudežni deželi*, arhetipsko besedilo nonsensa, te tipične angleške literarne vrste. V ameriškem Društvu Lewisa Carrola (Lewis Carroll Society of North America) so se na obletnico pripravljali kar pet let, saj so jo sklenili proslaviti z globalnim projektom, ki naj bi prikazal, kakšne pretvorbe je Carrollova artistska igra z jezikovnimi možnostmi in spreminjanjem pomenskih odnosov doživljala ob prevodih v druge jezike. Pobudniku tega podjetja Jonu A. Lindsethu je uspelo zbrati 251 preučevalcev, da so po isti metodologiji kritično pregledali, kako je Alica na novo zaživela v 174 jezikih. S tem so po vsem svetu nadaljevali raziskavo, ki se je v 60. letih prejšnjega stoletja lotil ameriški matematik in pionir strojnega prevajanja Warren Weaver. V knjigi *Prevodi Alice v Čudežni deželi* (*The translations of Alice in Wonderland*) je na vzorcu poglavja Prismuknjena čajanka evidentiral izzive, ki jih nonsensni ubesedovalni postopki postavljajo pred prevajalca, ter oblikoval model vrednotenja kakovosti prevodov.

Moji prispevki k delu *Alica v svetu Čudežnih dežel*, ki je poleti 2015 v treh zvezkih izšlo pri založbi Oak Knoll Press, so bibliografija vseh slovenskih prevodov in priredb *Alice*, komentiran prevod v jezik izvirnika omenjenega poglavja (»back translation«), ki pokaže, kaj se je dogajalo z besednimi igrami in drugimi nonsensnimi prvinami v slovenskih *Alicah* Boga Preglja in Gitice Jakopin, ter sestavek *Alice Slovenian Translation*, ki sem ga kasneje povzel v poglavju knjige pod naslovom *Alice on the Sunny Side*. Ponovno se je izpostavilo, da številni prevodni postopki spreminjajo prefinjeni nonsens izvirnega besedila v smer pravljичne fantastike in posledično tudi njegovo recepcijo in učinkovanje pri bralcih. Razloge za to je v prvi vrsti iskati v izredno zahtevni nalogi, kako v slovensko besedilo prestaviti Carrollovo dovršeno prepletanje nonsensa na tematski in ubesedovalni ravni, pa tudi v slepi pegi za ta žanr, saj se tja v iztekajoče se 20. stoletje slovenskim kritičnim bralcev ni zdel vreden pozornosti. Svoj smisel je pri nas *Alica* dobila v kotičku mladinske literature in kasneje spremenjena v družbeno koristno politično satiro tudi na gledališkem odru.

3.2.2.5 Igor Saksida

Redni prof. za področje slovenske književnosti in izredni prof. za področje didaktike slovenščine na Pedagoški fakulteti v Ljubljani in na Fakulteti za humanistične študije Koper. Raziskuje zgodovino in teorijo mladinske književnosti ter didaktiko književnosti, piše učbenike oz. vodi avtorske ekipe za njihovo pripravo. Je avtor mnogih znanstvenih in strokovnih člankov, študij, spremnih besed in urednik. Je zunanji izpraševalec za slovenski jezik v

okviru mednarodne mature in predsednik državne komisije za tekmovanje v znanju slovenščine za Cankarjevo priznanje. Je tudi aktualni predsednik žirije za izbor večernice.

KAJ JE NONSENS IN KAKO UČINKUJE?

Poskus odgovora ob primeru mladinskih dramskih besedil Daneta Zajca

Osrednje vprašanje prispevka se osredotoča na opredelitev nonsensa ter njegov izvor in učinek na bralca. Osvetljuje izvire nonsensa v folklorni književnosti (v poeziji), opredeljuje njegova dva temeljna tipa (jezikovni in predstavnostni nonsens) ter ga razmejuje od retoričnih figur. Zdi se, da je izhodiščno vprašanje predvsem naslednje: *Ali je nonsens tematska ali slogovna stalnica v besedilu?* Če je tematska – ali obstaja tema igre v mladinski književnosti tudi izven okvirov nonsensa? Če je slogovna prvina – ali se nonsens lahko povezuje tudi s temo, ki ni »zgolj« igra? Kako nonsens učinkuje – je res le humoren ali je lahko tudi še drugačen? Na omenjena vprašanja avtor odgovarja na podlagi analize Zajčeve mladinske dramatike.

3.2.2.6 Barbara Simoniti

Pesnica, pisateljica in prevajalka. Njena knjiga *Močvirniki* je bila med finalisti za nagrado večernica (2013) in desetnica (2015), prejela je tudi zlato hruško, znak za kakovost odličnih knjižnih izdaj, ki ga od leta 2014 podeljuje Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo. Leta 1995 je na Filozofski fakulteti v Ljubljani doktorirala iz literarnih znanosti z disertacijo, v kateri je raziskala ubesedovalne postopke nonsensa v obeh Carrollovih knjigah o Alici. Leta 1997 je te raziskovalne

dosežke, ki jih je prenesla še v kontekst slovenske literature, objavila v knjigi *Nonsens*.

OD NESMISLA DO NONSENSA

Nonsens je literarna oznaka za posebno zvrst (žanr) besedil, ki je najpogostejše namenjena otroškim bralcem. Za arhetipski nonsens velja *Alica v Čudežni deželi* iz leta 1865 angleškega pisatelja Lewisa Carrola. V slovenski literarni teoriji in zgodovini je predolgo veljalo, da obstaja angleška »literatura nesmisla«. V knjigi *Nonsens* (1997) sem s svojo teorijo utemeljila, da obstaja tudi slovenski nonsens, le neraziskan je, in kot njegov arhetipski primer vzpostavila *Butalce* Frana Milčinskega. Prva butalska zgodba je izšla davnega leta 1917, šele stoletje kasneje pa v oktobru 2015 izide prva kritična in integralna izdaja *Butalcev*, ki sem jo pripravila za zbirko Kondor pri MK. Največja slovenska uspešnica ni bila še nikoli strokovno obdelana, zato sem vse obstoječe butalske zgodbe šele zbrala, jih vzpostavila v prvotni ubeseditvi in jih jezikovno uredila ter opremila z opombami, slovarskimi razlagami, neznanim slikovnim gradivom in pregledom dosedanjih izdaj. Zato morem ob tej priložnosti veliko več povedati o vseh razsežnostih *Butalcev* kot začetnega slovenskega nonsensa ter predvsem o tem, kako obstoj ali neobstoj tradicije nonsensa vpliva na življenje neke literarne umetnine. Ker letos mineva 150 let Carrollove *Alice*, je ves mesec september posvečen tej uspešnici svetovne literature, zato je prav, da nonsensa tudi v Sloveniji ne spregledamo.

3.2.2.7 Peter Svetina

Pisatelj, pesnik, prevajalec, literarni znanstvenik in urednik. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je je doktoriral iz slovenistike,

zaposlen je kot profesor slovenske literature na univerzi v Celovcu. Poleg leposlovnih del za otroke in odrasle objavlja strokovne in znanstvene članke ter študije o starejši slovenski in mladinski književnosti, o kriminalkah in romanih. Je soavtor več osnovnošolskih beril in spremnih besed ter urednik antologij. Prevaja iz angleškega, češkega, nemškega in hrvaškega jezika. Za svojo mladinsko književnost je prejel več nagrad in priznanj: leta 2008 nagrado za izvirno slovensko slikanico za delo *Klobuk gospoda Konstantina*, leta 2011 je bilo delo *Modrost nilskih konjev* med finalisti za večernico; istega leta je za isto knjigo prejel priznanje zlata hruška za najboljšo mladinsko delo v Sloveniji; leta 2013 je prejel večernico za slikanico *Ropotarna*; letos je njegovo delo *Domače naloge* med finalisti za večernico.

NONSENS IN DRUŽBENI KONTEKST

Nonsens se je v Angliji, od koder se je razširil po svetu, pojavil sredi oziroma v drugi polovici 19. stoletja. Na Slovenskem se je pojavil izraziteje v prvi polovici 20. stoletja z Butalci Frana Milčinskega. Obdobje, ki je bilo nonsensu v literaturi izjemno naklonjeno, pa je modernizem v 70. letih. Od takrat naprej se pojavlja bolj ali manj le kot avtopoetika.

Pojav in razvoj nonsensa v Angliji bi lahko vzporejali z razvojem kriminalke. V obeh primerih gre za žanra, ki sta nastala v meščanskem okolju in se v njem tudi razvijala. Tudi v slovenski literaturi lahko opazujemo sinhron razvoj obeh žanrov, le da se je kriminalka v zadnjih tridesetih letih bistveno bolj intenzivno razvijala kot nonsens. A zastoj razvoja tako nonsensa kot kriminalke bi lahko (ob avtorski nenaklonjenosti obema žanroma) pripisali zlasti družbenim razmeram po drugi svetovni vojni, ki meščanstvu in meščanski mu niso bila naklonjena. Tako tudi ne meščanskima literarnima žanroma.

4

Spremljevalni program

20-letnica Srečanja slovenskih mladinskih pisateljev sovпада s 300-letnico izida prve prekmurske tiskane knjige, z obletnico, ki ima za prekmurske Slovence velik simbolni in kulturni pomen. Knjižica Mali katechismus Franca Temlina (1715) je namreč na začetku 18. stoletja sprožila jezikovno-kulturni proces, katerega vrh v zadnji tretjini 18. stoletja predstavljajo verske knjige Števana Küzmiča na evangeličanski in Mikloša Küzmiča na katoliški strani. Nadnarečni prekmurski knjižni jezik, ki so ga prekmurski pisci 18. stoletja izoblikovali in kodificirali, so njihovi nasledniki v 19. stoletju razvijali in poleg verskih knjig ustvarili številna posvetna tiskana besedila (učbenike in priročnike za šolsko rabo, strokovna in poljudna besedila, časopise, koledarje, leposlovna besedila), tako da je Prekmurje, ko je bilo po koncu 1. svetovne vojne pridruženo takratni Kraljevini SHS, v slovenski kulturni prostor stopilo z več kot 200-letnim književnim izročilom. Del tega izročila predstavlja spremljevalni program Očesa besede 2015.

Razstava **Ar tej naši vogrski Slovenov jezik od vsej drugi dosta tühoga i sebi lastivnoga ma** (avtor Franci Just) predstavlja najvidnejše dosežke prekmurskega književnega izročila – prvotiske, posnetke knjig in periodičnih tiskov, spremljajoče besedilo pa orisuje razvoj prekmurskega slovstva.

Razstava **Prijatelj – prvi prekmurski časopis** (avtorica Klaudija Sedar) predstavlja vsebino časopisa, ki je izhajal v letih 1875-1879, in njenega izdajatelja ter urednika Imreta Agustiča.

Razstava **Književnik Feri Lainšček**, ki je plod sodelovanja med Knjižnico Velenje in Pokrajinsko in študijsko knjižnico Murska Sobota, predstavlja literarni opus Ferija Lainščka.

Dijaki in dijakinje Srednje poklicne in tehniške šole Murska Sobota pa bodo za udeležence 20. Očesa besede izvedli pesniško-glasbeni recital **Poslūnte, da esi prosim vas, gospoda**, ki zajema tematski izbor prekmurske poezije od prve prekmurske pesmi Veršuš vandalici (Slovenska pesem) iz leta 1774 do narečne poezije sodobnih prekmurskih avtorjev.

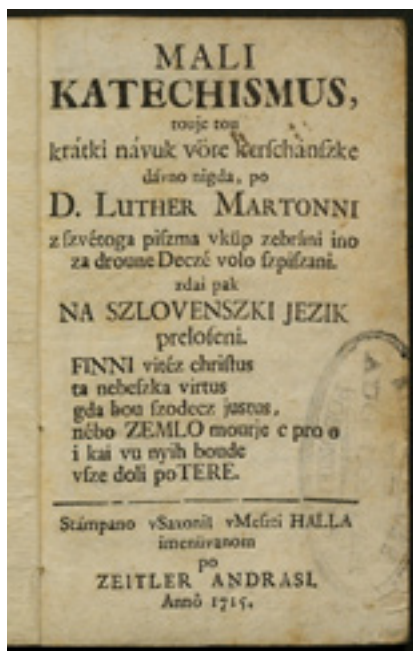
4.1 »Ar tej naši vogrski Slovenov jezik od vsej drugi dosta tühoga i sebi lastivnoga ma«

Vse do konca prve svetovne vojne, ko je bilo ozemlje današnjega Prekmurja priključeno takratni Kraljevini SHS (17. avgusta 1919 je bila priključitev razglašena, 4. julija 1920 mednarodno potrjena), so Slovenci med Rabo in Muro živeli v okviru madžarske države in so s Slovenci na Štajerskem, Koroškem, Kranjskem in Goriškem imeli redke stike. V takšnem specifičnem položaju so za svoje verske, kulturne in informativne potrebe razvili svoje slovstvo v svojem prekmurskem knjižnem jeziku.

4.1.1 Prvi prekmurski tiski

Tako kot v osrednjeslovenskem prostoru je tudi v Prekmurju nastanek prvih knjig povezan s protestantskim verskim gibanjem, ki se je v Prekmurju razmahnilo v 2. polovici 16. stol. in se kot veroizpoved ohranilo do današnjega časa. Vendar so vojaški pohodi različnih vojsk, še zlasti neprestani turški vpadi, viharji verskih

in družbenih nemirov ter neugodne socialno-kulturne razmere povzročili, da so knjižni sadovi prekmurskega evangelikanstva dozoreli šele v 18. stoletju. Na začetku 18. stol. so se namreč družbene razmere nekoliko umirile in tudi protireformacija je bila na Madžarskem drugačna kot v habsburških dednih deželah. Tako so prekmurški evangeličani ostali toliko organizirani, da so svoje nadarjene otroke pošiljali v šole. Prav ti so za potrebe njihove versko-izobraževalne dejavnosti doma in v t.i. artikularnih krajih (Šurd v Šomodski županiji in Nemescsó v Železni županiji) prevedli in izdali temeljne verske in šolske knjige.

Naslovnica Temlinovega Malega katekizma

Po preizkušenem protestantskem vzorcu so najprej pripravili katekizem in za njim še abecednik. Leta 1715 je **Franc Temlin** v nemškem mestu Halle izdal prevod Luthrovega Malega katekizma pod naslovom *Mali katechismus*, deset let pozneje pa je izšel še *Abecedarium slowensko*. V drugi polovici 18. stoletja so Temlinovemu zgledu sledili štirje evangeličanski pisci in pripravili temeljne verske knjige, med katerimi je najvidnejši dosežek *Nouvi zakon ali teštamentom Gospodna našega Jezusa Kristuša* (prevod Nove zaveze) **Števana Küzmiča**.

Nouvi zakon obsega 854 strani, Küzmič ga je prevajal neposredno iz gršćine.

Proti koncu 18. stoletja je vznikla tudi slovstvena dejavnost prekmurskih katoličanov. Njen razmah je povezan z nastankom nove škofije s sedežem v Sombotelu (1777) in pastoralnimi načrti prvega sombolskega škofa Janosa Szilyja, ki je želel poživiti versko čutenje in dejavnost slovenskih katoličanov v Zalski in Železni županiji. To njegovo hotenje se je zlilo s slovstvenimi prizadevanji **Mikloša Küzmiča** in škof je tudi finančno podprl Mikloševe knjižne načrte. Tako je Mikloš Küzmič v desetletju 1780-1790 lahko izdal sedem knjig verske in posvetne vsebine, med katerimi sta imeli najdaljnosežnejši učinek evangelistar *Sveti evangyliomi* (1780) in molitvenik *Kniga molitvena* (1783). *Kniga molitvena* je bila še pol stoletja po nastanku edini prekmurški katoliški molitvenik, pa tudi pozneje so jo veliko ponatiskovali in prirejali.

Kniga molitvena je bila do leta 1891 ponatisnjena v prvotni obliki osemnajstkrat, z adaptacijami pa do 1931 še devetkrat.

4.1.2 Od verskih knjig do učbenikov in časopisa

V 19. stoletju so evangeličanski pisci versko slovstveno izročilo 18. stoletja dopolnili zlasti z dodatnim naborem pesmaric ter z nekaj drugimi verskimi knjigami, podobno so na katoliški strani nadaljevalci slovstvenega dela Mikloša Küzmiča skrbeli predvsem za ponatise in priredbe njegovih verskih knjig v jeziku prilagajali novim jezikovno-kulturnim razmeram.

Vsesplošni družbeni razvoj, ki tudi najzahodnejšega dela Madžarske ni zaobšel, je slovenski skupnosti med Rabo in Muro narekoval, da se na slovstvenem področju odzove na izzive časa, zato ne preseneča, da se je v 19. stol. opazno povečala količina in raznovrstnost prekmurskih posvetnih tiskov.

Največ so avtorji pripravljali **šolske knjige** za potrebe verskih šol. Prevladujejo »knjige čtenja« (čitanke) in »ABC-knižice«, med njimi so tudi »návodi« (napotki/návodila) za učitelje.

Poimenovalno zanimiva so »flisanja« (vadžnice), ker so avtorji besedo, ki je dotlej v prekmurščini izražala dejavnost, lastnost (flisati se = prizadevati si, truditi se; flisano = pridno, prizadevno), uporabili v predmetnem pomenu.

Poleg šolskih so nastale še raznovrstne druge posvetne knjige – **priročniki, politične brosure, obrtniška pravila** (npr. Artikuluši zmesnoga meštarskoga društva v Črensovcih, 1880; Regule meštarske družtve sobotske krajine i vu njej kri-li bodouče zmirajouče komišie, 1896), **zakonski predpisi** (npr. Janoš Kardoš: 1867a vogrskoga orsáčkoga správišča pos-vetšeni Právdeshklenje, 1868) idr.

Te knjige so skupaj z učbeniki dvigale izobrazbo in splošno razgledanost prebivalstva, širile besedni zaklad njihovih piscev in bralcev ter razvijale prekmurski knjižni jezik. Jožef Košič je v nabor teh knjig dodal še **etnografska in historio-grafska dela**, Imre Agustič pa **časopis**.

Jožef Košič je sredi 19. stoletja nave-zal stike s Slovenci na Štajerskem in prebi-ral slovenske knjige. V romantičnem duhu zanimanja za pretekle običaje in življenj-ske navade ljudstva je pripravil tiskano knjigo *Zgodbe vogerskega králestva* (1848). Pri njenem snovanju se je zgledoval pri ro-jaku iz sosednje Štajerske Antonu Kremp-lu. V duhu jožefinskih prosvetliljskih

V knjigi je Jožef Košič prekmurskim bralcem podal nekaj osnovnih naukov o splošni človeški omiki in tudi nekaj praktičnih nasvetov ter opozoril.

idej, ki so se osredotočale na dvig ljudske izobrazbe in omike, pa je pripravil knjiži-co *Zobrisani Sloven i Slovenka med Mürov i Rabov* (1845). Prekmurskim bralcem je podal nekaj osnovnih naukov o splošni človeški omiki in tudi nekaj praktičnih nasvetov.

Podobno delo kot Košič pri dviganju ljudske izobrazbe in omike je **Imre Agus-tič** opravil na publicističnem področju. V letih 1875-1879 je v Budimpešti izdajal prvi prekmurski časopis *Prijatelj*, s katerim je svoje rojake obveščal o raznovrstnem do-gajanju v njihovem in širšem okolju, hkrati pa je med nje zanesel tudi sodobne družbe-ne ideje o pravici do narodnostnega in je-zikovno-kulturnega razvoja ter o nujnosti osebnega in družbenega napredka. Z bese-dili v svojem časopisu je Agustič začel novo poglavje v razvoju prekmurskega knjižnega jezika, saj je »izumil« številne nove besede za dotlej neimenovano predmetnost. Pri tem se je zgledoval tudi pri slovenskih pi-scih onstran Mure, kjer je imel kar nekaj naročnikov svojega časopisa. Poudarjal je tudi sorodnost med prekmurskimi in šta-jerskimi Slovenci ter pospešil proces jezi-kovno-kulturnega povezovanja Prekmurja s slovenskim prostorom.

Ta proces se je na začetku 20. stol. na-daljeval v periodičnem tisku versko-kul-turnega kroga **Franca Ivanocyja**. Vplivni teolog je pri madžarskih oblasteh izposlo-val dovoljenje, da so lahko on in njegovi mlajši sodelavci od leta 1904 naprej izda-jali verski mesečnik *Marijin list* in koledar *Najsvetejšoga srca Jezušovoga veliki kalen-dar za lüstvo*, ki jima je decembra 1913 Jožef Klekl st. pridružil še tednik *Novine*. V vseh treh periodičnih tiskih so njihovi uredniki in sodelavci gradivo za svoje pri-spevke izdatno črpali tudi iz slovenskega verskega in posvetnega tiska.

4.1.3 »Poslün-te, da esi prosim vas, gospoda, / ka bom vam jas pravo od toga naroda«

Tako se glasi začetek prve doslej znane prekmurske posvetne pesmi, nastale leta 1774, ki izpričuje, da so že v najzgod-nejšem obdobju skušali prekmurski pisci svoj knjižni jezik oblikovati tudi estetsko. Pesem je zapisal prekmurski dijak **David Novak** kot gojenec evangeličanskega lice-ja v Bratislavi in nosi naslov *Versuš vanda-lici / Slovenska pesem*. V njej je v devetih štirivrstičnih kiticah v bukoličnem duhu upesnil motiv mirnega, brezskrbnega zimskega življenja svojih rojakov in raz-ličnim atributom vaškega življenja v za-ključku pesmi pridružil še misel o dobrih starih časih.

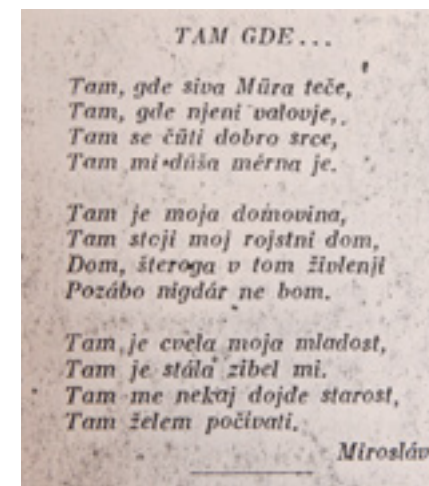
Dobri dve desetletji pozneje je **Šte-van Sijarto** pripravil knjigo Starišinstvo i zvačinstvo (1807) in v njenem tretjem delu, ki nosi naslov *Zgovárjanja pri večér-ji po trej deáčki osobaj*, v 78 štirivrstičnih kiticah upesnil duhovito besedovanje treh dijakov na svatbi.

S to sicer skromno pesemsko produk-cijo sta Novak in Sijarto nakazala možnos-ti estetskega oblikovanja prekmurščine, ki so jih njuni nasledniki v naslednjem stole-tju tudi izkoristili.

Tako je npr. v 1. polovici 19. stol. Jo-žef Košič v svoji knjigi *Zobrisani Sloven i Slovenka med Mürov i Rabov* dodal nekaj lastnih pesmi. Tudi njegova stanovska tovariša Jožef Borovanjak in Franc Šbüll sta priložnostno pesnila. **Imre Agustič** je v svojem časopisu *Prijatelj* po zgledu pri-ljubljenih »slik iz življenja« v madžarski književnosti in podobnih »kmetskih slik« v slovenski književnosti objavljaval kratke zgodbe. Dodal jim je tudi nekaj lastnih

pesmi. V prekmurščini je pesnil tudi jezi-koslovec in madžarsko-slovenski literarni posrednik **August Pavel**.

Priložnostno pesnikovanje navedenih avtorjev je v drugem desetletju 20. stoletja nadgradil prvi »pravi« prekmurski pesnik **Jožef Baša Miroslav**. Baša se je preko slovenskih knjig, ki so jih prebirali v dru-žini, seznanil s slovensko književnostjo in se jezikovno ter izpovedno oplajal pri Prešernu, Gregorčiču, Župančiču, Ketteju in Murnu. V ritmično razgibanih pesmih je izpovedal svojo navezanost na dom in rodno pokrajino, vero v orfejično moč po-ezije in bivanjski nemir. Njegove pesmi so posthumno izšle leta 1936 v knjižici *Prek-murske pesmi*.

Pesem Jožefa Baše Miroslava iz leta 1914

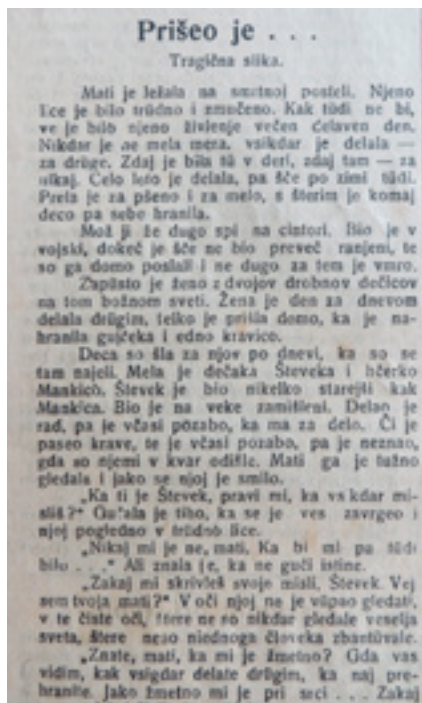

4.1.4 Verzuš in pesem, prpovejst in pripoved

Pridružitveno dejanje, ko je s pritrditvijo mednarodne skupnosti in trianonsko mirovno pogodbo večji del »Slovenske krajine« pripadel Kraljevini SHS in bil tako združen z ostalimi slovenskimi zgodovinskimi pokrajinami v narodno enoto, je za prebivalce nove slovenske pokrajine pomenilo veliko več kot le menjavo oblasti, političnega in gospodarskega sistema. Iz »ogrskega Slovenca« postati »Slovenec« je predpostavljalo globoko družbeno in duhovno preobrazbo, katere temeljni del je bila jezikovno-kulturna integracija. Ta ni potekala tekoče, tudi ne enovito in ne brez pretresov. Slovenska oblast je sicer skušala tudi v Prekmurju izvajati integralno jezikovno politiko, po kateri naj bi se v javnem življenju uporabljala knjižna slovenščina. Vendar je to bil dolgotrajnejši proces in na nekaj področjih javnega življenja je ostal v rabi prekmurški jezik.

Takšne razmere so omogočile, da so prekmurščino v času med obema svetovni-ma vojnama uporabljali npr. v bogoslužju (evangelijani vse do konca 2. svet. vojne) in v številnih tiskanih medijih. Strankarsko in versko obarvani tedniki, mesečniki in koledarji so poleg verskih, političnih in novičarskih besedil objavljali npr. tudi leposlovna in v teh periodičnih tiskih so se izoblikovali trdnješi literarno-kulturni krogi. Ti krogi so mdr. nadaljevali tudi prekmursko leposlovno tradicijo oz. prekmursko književnost, ki je do takrat dosegla vrh v poeziji Jožefa Baše Miroslava.

Številni starejši in tudi mlajši avtorji so ustvarjali poezijo in pripovedno prozo v prekmurščini (v manjši meri dramska besedila), ki pri več ustvarjalcih nima le prilo-

Začetek prvega objavljenega Kranjčevega leposlovnega besedila iz leta 1925

žnostnega značaja in zadovoljuje tudi zahtevnejše literarno-estetske kriterije. Med njimi sta bila tudi **Miško Kranjec** in **Ferdo Godina**, ki sta svoja prva leposlovna besedila objavila v prekmurščini. Kranjec je v prekmurščini pisal in objavjal v letih 1925-1932, Godina pa v letih 1930-1936.

A ob »očetih«, ki so nadaljevali prekmursko jezikovno-kulturno tradicijo, so odraščali »sinovi«, ki so odhajali študirat v Maribor in Ljubljano ter se domov vračali z ambicijo, da se Prekmurje dejansko vključi v slovenski jezikovno-kulturni prostor. Ti so začeli tudi literarno ustvarjati v knjižni slovenščini in utrlj pot njihovim uspešnim literarnim naslednikom po 2. svetovni vojni.

4.1.5 Novi prekmurški verzuši in prpovejsti ali literarna revitalizacija prekmurščine

Slovenska jezikovna politika v letih 1945-1990 je kot edini ustrezen in legitimen kulturni in narodotvorni jezikovni kod razumela slovenski knjižni jezik in v tem smislu ni bila naklonjena uporabi narečja ter mu je odrekala kulturno reprezentativnost. Narečje je bilo sprejemljivo le za filmsko ali literarno karakterizacijo kakšnega vaškega posebnega ali nerodneža.

Po letu 1990 se je odnos do t. i. neknižnih zvrsti jezika demokratiziral in pečat kulturne manjvrednosti, ki so ga imele dotlej, je nekoliko zbledel. Nabor jezikovnih zvrsti kot mogočih literarnih kodov se je pluriziral in povečal, literarni ustvarjalci uporabljajo kot izrazno sredstvo tudi narečje ali pa pokrajinski pogovorni jezik, osredinjen v mestnih govorih. Narečja so se zlasti revitalizirala v nekaterih zamejskih okoljih (npr. v Reziji, Benečiji in Porabju), kjer so ob knjižni slovenščini dobila še nekaj narodno reprezentativne vloge. Literarno revitalizacijo narečja je podpiral tudi postmoderni duh časa: negotovemu in v vse dvomečemu človeku, ki išče svoje eksistencialne korenine, identiteto in avtentičnost, je narečje v določeni točki postalo prvinski izraz njegove duševnosti, posebnosti in enkratnosti. Poleg že omenjenih zamejskih pokrajin je to občutje največ literarnih energij prebudilo prav v Prekmurju.

Precej so k literarni revitalizaciji prekmurščine že v 90. letih 20. stoletja prispevali glasbenik **Vlado Kreslin** ter literarni ustvarjalci **Milan Vincetič**, **Feri Lainšček** in **Milivoj Roš**, za njimi pa v naslednjem poldrugem desetletju **Dušan Šarotar**, **Štefan Kardoš** in **Tine Mlinarič**.

Val zanimanja za narečje je zajel tudi mlajše ustvarjalce, najbolj opazno **Branka Pintariča**, ki je v prekmurščini napisal nekaj krajših dramskih besedil, izdal pravljico *Kak so šli v lejs trejbit* in pesmi v knjižici *Temni smeh / Kmični smej*.

Za potrebe ljudskega odra in ljubiteljskega gledališča je bilo že pred literarno revitalizacijo prekmurskega narečja pripravljenih več dramskih besedil v prekmurščini. Največji odmev pa je v slovenski kulturni javnosti doživela monodrama igralca in dramskega pisca **Evgena Carja Poredoš** *Janoš*. Za porabsko gledališče je Milivoj Miki Roš v zadnjih dvajsetih letih napisal več dramskih besedil v prekmurščini in jih nato v Porabju tudi režiral.

Na ugoden odmev med prekmurskimi bralci je naletel tudi roman *Za nápršnjek vedrine* **Jožeta Ptičarja**, v katerem avtor v obliki pisemskega romana prikazuje življenje v majhni dólinski vasi v času med obema svetovnima vojnoma.

Nekoliko drugačne okoliščine so botrovale uporabi narečja v Porabju, kjer prekmurščina v svoji porabski inačici ostaja nekaj poluradni jezik, ki ga uporabljajo v vsakdanjem življenju, v cerkvi in tudi v

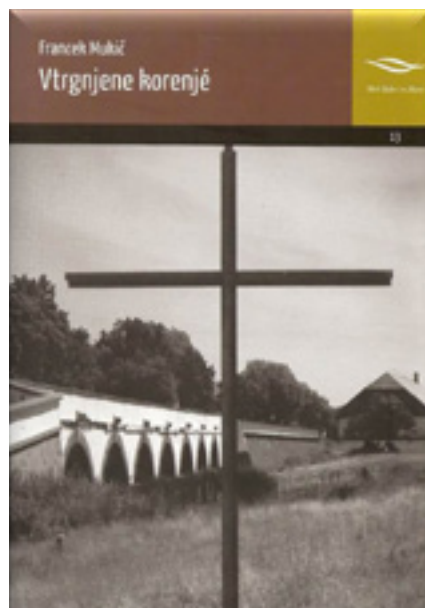

kulturnem življenju. Zato ne preseneča, da sodobni porabski pisatelji pišejo v narečju.

Ljudska pisateljica **Irena Barber** je izdala dve narečni knjižici kratke proze – *Trnova paut* in *Življenje je kratko*. V svojih zgodbah v realistični pripovedni tehniki tematizira razmerja in razmere v sodobni porabski družini, slika porabskega kmeta v njegovem vztrajanju na zemlji in upodablja srečevanje porabskega človeka z urbanim okoljem.

Karel Holec je življenje v najmanjši porabski vasici Andovci literarno predstavil v knjigi *Andovske prpovejsti*. V svojih pripovedih se osredotoča na drobne vsakodnevne prijetljaje v tem vaškem mikrokozmosu, posebneže, ki jih sprožajo, pa slika z rahlo distanco in humorjem, tako da so njegove kratke zgodbe svojevrstne porabske značajevke.

Pisatelj **Francek Mukič** pa je nekaj bolečih dogodkov iz polpretekle porabske zgodovine literariziral v romanih *Garaboncijaš* in *Vtrgnjene korenjé*. V obeh tematizira informbirojevski spor, ki je bil za Slovence v Porabju čas hudih preizkušenj. V *Garaboncijašu* pripoveduje o likvidaciji porabskega mladeniča, ki je sodeloval s slovensko tajno službo, morda kot dvojni agent tudi z madžarsko. Roman *Vtrgnjene korenjé* pa se snovno navezuje na deportacije Porabcev v gulage na začetku 50. let 20. stoletja in pripoveduje o usodi deportiranca, ki si po tridesetih letih upa spregovoriti o dogodkih, o katerih se je smelo samo molčati, in išče okruške sveta, iz katerega je bil izgnan.

4.2 Prijatelj – prvi prekmurski časopis

Pripravila Klaudija Sedar

Bilo je v sredo, 15. mihalsčeka (septembra) leta 1875, ko je bil v Budimpešti v tiskarni Franklin natisnjen »kazjouči broj« (poskusna številka) prvega prekmurskega časopisa **Prijatelj**. Mineva torej 140 let, odkar so bili postavljeni temelji prekmurski publicistiki, na podlagi katere so v določeni meri nastajali tudi kasnejši prekmurski časopisi. *Prijatelj* je izhajal v letih 1875-1879, sprva kot mesečnik v madžarskem črkopisu s podnaslovom *Znanoszt razšerjüvájöcse meszecsne novine*, potem pa kot polmesečnik v gajici, kar je vplivalo tudi na spremembo podnaslova v *Znanost razšerjüvájöcse slovenske novine*. Namenjen je bil Slovencem med Muro in Rabo, ki so bili sprva sicer do te novosti nekoliko nezaupljivi (politična tematika), poleg tega branje časopisov med ljudstvom tedaj še ni bilo spremljajoči dejavnik družinskega življenja, a so vendarle sčasoma začeli poslanstvo časopisa sprejemati in ga dojemati kot vir dobrodošlih informacij. Prav za slednje, pa najsi je šlo za politično, gospodarsko, kulturno ali drugo informacijo, si je z vso vnemo prizadeval urednik časopisa Imre Agustič (1837-1879), publicist, časnikar, stenograf in prevajalec iz Murskih Petrovcev. Temeljni namen izdajanja časopisa je bil prosvetlilski, saj je Agustič želel bralcem, svojim rojakom, ponuditi raznovrstne informacije v razumljivem jeziku ter jih tudi narodnostno in kulturno osveščati. Agustič je časopis zasnoval sam, ga tudi vsa leta izhajanja urejal in pisal vanj, kar kaže na izredno prizadevno, odločno in razgledano osebnost, poleg tega se je tovrstnega projekta lotil *ab initio* in v tujem okolju. Njegova sodelavca pri izdajanju časopisa sta bila le Janoš Flisar in njegov svak, notar Fran Čaplovič, vendar njuna vloga ni bila znatna, saj bi sicer časopis po Agustičevi smrti izhajal še naprej. Zadnja številka naj bi namreč izšla dva dni pred njegovo smrtjo. Vendar pa je, ne glede na kratek rok izhajanja in nepopolno ohranjenost časopisa, potrebno izpostaviti urednika Agustiča kot izjemo med predniki, ki jim je bilo mar za Slovence na Ogrskem, za njihov kulturni in vsesplošni razvoj. Nenazadnje velja spomniti tudi na povezavo z osrednjeloslovenskim prostorom: kot so začetki prekmurskega slovstva v 18. stoletju (Franc Temlin, Mali katekizem, 1715) primerljivi s Trubarjevim delom, tako je začetek prekmurske publicistike v 19. stoletju (Imre Agustič, *Prijatelj*, 1875-1879) primerljiv z Vodnikovim časom.

4.3 Književnik Feri Lainšček

Pisatelj, pesnik, dramatik, avtor književnih del za otroke in mlade, scenarist in pisec radijskih iger Feri Lainšček lasten literarni opus deli v t.i. A- in B-program. S prvim so mišljena literarnoestetsko najzahtevnejša dela, z drugim dela za širši krog bralcev. V njegovi pripovedni prozi iz A-programa se prepletajo tri poglavitne teme: človekova identiteta, kolektivno nezavedno in ljubezen. Čeprav so pogosto tesno povezane, pa je razberljivo, da si vprašanje lastne identitete (nacionalne, osebne, poklicne ...) najpogosteje zastavljajo junaki njegove zgodnje pripovedne proze, in sicer ob zgodovinskih ali družbeno-civilizacijskih prelomih, ki usodno zaznamujejo njihovo bivanje. V drugi polovici 90. let, ko se je natančneje seznanil s psihološkim naukom C. G. Junga, je Lainšček začel literarno »raziskovati« tiste plasti človekove duševnosti, v katerih je zapisana pradedna kulturna, jezikovna, religiozna, ritualna dediščina človeštva ali t.i. kolektivni spomin oz. kolektivno nezavedno. Osrednja tema njegovega pripovedništva pa je vsekakor ljubezen, ki je pri njem temeljno bivanjsko počelo, gonilna sila, ki njegove pripovedne osebe, zlasti ženske like, žene v usodno, a odredujočo družbeno ali osebno akcijo. Ker gre za nadčasovne teme, jih Lainšček lahko literarno »uresničuje« v različnih prostorih in časih, opazno pa je, da sta mu blizu preteklost in njeni zgodovinski dogodki ter slovenski panonski prostor.

V svojih literarnih delih za otroke in mlade Lainšček ni vzgojitelj, ki bi z dvignjenim kazalcem razlagal, kaj je prav in kaj ne; tudi ni zvončkljavi idealizator otro-

štva, ampak skozi pretanjeno empatijo ustvarja t.i. zblíževalni/komunikativni tip mladinske književnosti.

Lainščkov pesniški opus obsega preko 10 samostojnih pesniških zbirk, ki so nastale v dveh časovno ločenih obdobjih. Do leta 1991 je svoje pesniško ustvarjanje strnil v štirih pesniških zbirkah, v katerih variira različne modernistične pesniške postopke in preiskuje različne razsežnosti osebne biti in kritično tudi slovenski družbeni prostor. Po enajstletnem pesniškem predahu je svobodne verzne in kitične oblike zamenjal z metrično urejenimi in melodičnimi pesmimi, moški glas, ki je bil lirski subjekt njegovih pesmi dotlej, pa z ženskim glasom. Menjavo lirskega subjekta in perspektive je spremljala tudi sprememba vsebine izpovedi: pesniški »pripovedi« o ljubezenskem približevanju in oddaljevanju v zbirki *Dlan mi po tebi diši* je sledilo pesniško iskanje duše prekmurske pokrajine v zbirki *Občutek za veter* (skupaj z Dušanom Šarotarjem), temu pa izpoved elegičnega občutenja bežnosti, začasnosti in krhkosti bivanja ob zavesti o dragocenosti vsakega trenutka v zbirki *Posončnice*, nato zunanjemu okolju izpostavljena ljubezen v zbirki *Nigdar neboš znala* ter različni vidiki srečevanja »njene dvojine« in »njegove dvojine« v zbirkah *Ne bodi kot drugi* in *Pesmi za ženski glas in zvonove*. V velikem zamahu je svojo pesniško večino potrdil z romanom v verzih *Sprehajališča za vračanje* (2010), v katerem je ljubezensko zgodbo, razpeto med svetom živih in svetom mrtvih, upešnil v 93 spevih, ki so zapisani v jamskem devetercu s trojno rimo.

V Lainščkovi pripovedni prozi slovenski režiserji odkrivajo hvaležno filmsko snov, tako da je bilo po njegovih romanih izdelanih že kar nekaj filmskih scenarijev in posnetih filmov. Podobno kot filmske

režiserje privlačijo njegovi romani, se za njegovo poezijo zanimajo glasbeni ustvarjalci. Lainšček je priznan in iskan avtor besedil za slovensko popularno glasbo. Z njimi je nadaljevalec najzlahtnejše tradicije slovenskega glasbenega tekstopisja.

Razstava, ki je koprodukcijski bibliotekarski projekt Knjižnice Velenje (avtorica Stanka Ledinek) ter Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobota (avtorica Vesna Radovanovič), predstavlja Lainščkov literarni opus v petih tematskih sklopih: »Romani«, »Poezija«, »Pesmi za otroke«, »Proza za otroke« in »Prevodi«.

4.4 »Poslúnte, da esi prosim vas, gospoda«

»Poslúnte, da esi prosim vas, gospoda ...« je pesniško-glasbeni recital, ki so ga pod vodstvom prof. Francija Justa (izbor besedil) in prof. Milana Vincetiča (režija) pripravili dijaki in dijakinje Srednje poklicne in tehniške šole Murska Sobota. Recital zajema tematski izbor prekmurske poezije od prve prekmurske pesmi Veršuš vandalici / Slovenska pesem iz leta 1774 do narečne poezije sodobnih prekmurskih avtorjev.

Program recitala

David Novak: Veršuš vandalici / Slovenska pesem (1774)
Recitira Alen Buzeti.

PREKMURJE

Moja Sobota
(Poje Dorina Huič.)

Jožef Baša-Miroslav: Tam gde (1914)
Branko Pintarič: Nemren te pozabiti, Prekmurje (2002)

Franjo Horvat: Bežijo v svet (1927)
(Recitirajo Alen Buzeti, Sara Horvat, Maja Karničnik.)

DOM

V našon kraji je lipou
(Poje Dorina Huič.)

Avzug Pavel: Slovo (1907)
Franjo Horvat: O te naše kmečke hiše (1929)

Jožef Klekl st.: Slovenska krajina mili moj dom (1936)
(Recitirajo Alen Buzeti, Sara Horvat, Maja Karničnik.)

MURA

Namesto koga roža cveti
(Pojeta Dominik in Mišo Kontrec.)

Ivan Krampač: Večer pri Müri (1939)
Franc Talanyi: Na petajnskom mousti (1940)

Vlado Kreslin: Dva (2009)
(Recitirajo Alen Buzeti, Sara Horvat, Maja Karničnik.)

LJUBEZEN

Ti, samo ti

(Pojeta Dominik in Mišo Kontrec.)

Ivan Krampač: Pesem v večernih vöraj

(1942)

Feri Lainšček: Boži mlijni (2003)

Štefan Kardoš: Nemreš biti kriva ti

(2011)

(Recitirajo Alen Buzeti, Sara Horvat, Maja Karničnik.)

MISEL IN SLUTNJA

Nebou nad Ženavlami

(Poje Klavdija Vrečič.)

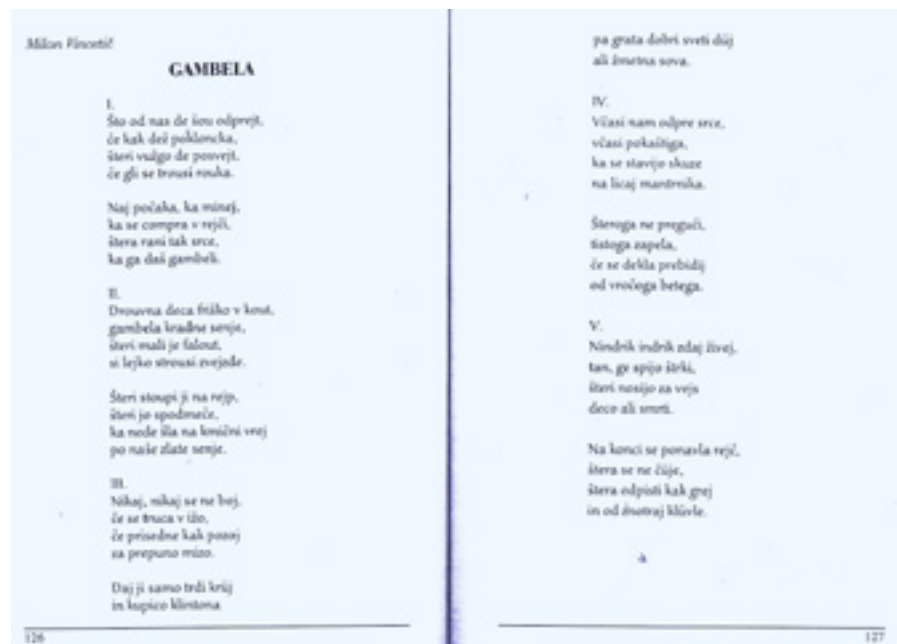
Jožef Novak: Večerašnji zvon (1929)

Dušan Šarotar: Najen prt (2011)

Tine Mlinarič: Kmica klüvle (2014)

Milan Vincetič: Gambela (1998)

(Recitirajo Alen Buzeti, Sara Horvat, Maja Karničnik.)

5

Popotovanja Očesa besede

5.1 POPOTOVANJA OČESA BESEDE V LETIH 1995-2014

Stalnica Očesa besede so literarna popotovanja, na katerih udeleženci spoznavajo kulturne in naravne znamenitosti panonskega sveta ter njegovo literarno dediščino. V letih 1995-2014 so se zvrstila naslednja popotovanja.

Oko besede 1995

Na popotovanjih prvega pisateljskega srečanja Oko besede so se udeleženci lahko prepričali, da Prekmurje ni samo ravninska pokrajina ob reki Muri in da je raznolik kulturni prostor. V četrtek, 19. oktobra, so si ogledali bronastodobno naselbino Oloris pri Dolnjem Lakošu (predstavila jo je arheologinja Irena Šavel), v Veliki Polani so se ustavili na Kranjčevi domačiji, kjer je Franci Just govoril o prekmurskem književnem izročilu, pri Copekovem mlinu v Mali Polani pa je Štefan Smej imel predavanje o mitološko-etnoloških posebnostih dolnjega Prekmurja.

V soboto, 21. oktobra, je pisateljski avtobus udeležence odpeljal proti severovzhodnemu Goričkemu in v Porabje. V Monostru jim je urednica časopisa Porabje Marijana Sukič predstavila življenje slovenske manjšine v Porabju in delovanje njihove krovne civilne organizacije Zveze Slovencev na Madžarskem, v Gornjih Petrovcih pa jim je evangeličanski duhovnik Vili Kerčmar opisal zgodovino protestantizma v Prekmurju in položaj evangeličanske verske skupnosti v Sloveniji.

Osrednji dogodek pa je bil obisk Otoka ljubezni v Ižakovcih.

Popotovanje na Otok ljubezni

(20. oktober)

(Murska Sobota-Ižakovci-Murska Sobota)

Gostoljubni ižakovski kulturniki pod vodstvom Tineta Mlinariča so udeležencem predstavili bújraše (utrjevalce rečnih bregov na Muri) in njihovo izročilo (društvo Bújraška ekološka iniciativa), pridelavo in predelavo lanu, prekmursko ljudsko glasbo (glasbena skupina Gorički klantoš) in jih razvajali z domačimi jedmi in vinom (Društvo vinogradnikov Goriškega).

Na Otoku ljubezni leta 1995

Oko besede 1996

Popotovanje od Mure do goričkih

obronkov (16. november)

(Murska Sobota-Bogojina-Korovci-Murska Sobota)

Iz Ižakovcev, kjer so se na drugo stran Mure in nazaj popeljali z brodom, so se udeleženci najprej podali v Bogojino, kjer jim je Vlado Sagadin predstavil nastanek in arhitekturne značilnosti znamenite Plečnikove cerkve Gospodovega vnebohoda, nato pa je avtobus z napisom »Srečanje mladinskih pisateljev Oko besede 1996«

odpeljal v Cankovo in bližnje Korovce. Tam jih je Jože Toplak popeljal po gozdni učni poti »Fuks graba«.

V Plečnikovi cerkvi v Bogojni leta 1996

Oko besede 1997

Popotovanje po Prlekiji (15. november)
(Murska Sobota-Ljutomer-Radomerščak-Jeruzalem-Murska Sobota)

V sodelovanju s Slavističnim društvom Prekmurja, Prlekije in Porabja ter Pomursko turistično zvezo so organizatorji pripravili »prleško turo«. Po ogledu Ljutomeru so se udeleženci odpravili v vinograde Ljutomersko-Ormoških gor, natančneje v Radomerščak, kjer so si ogledali rojstno hišo Franca Miklošiča. Življenje in

Pred Miklošičevo rojstno hišo v Radomerščaku leta 1997

delo tega znamenitega jezikoslovca jim je predstavil Miran Puconja. V Jeruzalemu so domačini dodali še nekaj drobcev iz prejškega ljudskega izročila.

Oko besede 1998

Popotovanje v Slovenske gorice in v Radgonski kot (21. november)
(Murska Sobota-Potrna- Radkersburg-Gornja Radgona- Črešnjevci-Murska Sobota)

Na popotovanju, ki ga je vodila Norma Bale, so udeleženci izvedeli, da v krajih okrog Radkersburga živi slovenska manjšina, ki si prizadeva za narodnostno priznanje, v radgonski šampanjski kleti so se prepričali, da je za pripravo in donegovanje znane radgonske penine potrebno veliko marljivega dela in vinogradniškega znanja. V Črešnjevcih pri Gornji Radgoni pa so udeleženci v njegovi rojstni hiši spoznali življenje in delo jezikoslovca Petra Dajnka, ki je v času, ko so se v znameniti abecedni vojni prepirali o prihodnjem slovenskem črkopisu, skušal uveljaviti svoj črkopis, po njem imenovan dajničica.

Udeleženci Očesa besede leta 1998 v Gornji Radgoni

Oko besede 1999

Popotovanje v Porabje (20. november)
(Murska Sobota-Monošter-Dolnji Senik-Gornji Senik-Murska Sobota)

Udeleženci popotovanja so bili gostje Zveze Slovencev na Madžarskem, njen predsednik Jože Hirnök in Marijana Sukič sta jih popeljala skozi Monošter ter na Gornji in Dolnji Senik. K temu, da jim je popotovanje ostalo dolgo v spominu, je svoje dodelo tudi vreme, saj je tega dne v Porabju zapadel prvi sneg.

Udeleženci Očesa besede 1999 na Gornjem Seniku v Porabju

Oko besede 2000

Popotovanje k manjšini (18. november)
(Murska Sobota-Lendava-Lendavske gorice-Murska Sobota)

Zgodovinar László Göcz in literarni ustvarjalec Lajos Bence sta udeležencem popotovanja predstavila življenjski utrip madžarske manjšine v Prekmurju in delovanje Zavoda za kulturo madžarske narodnosti Lendava. Po ogledu mestnih znamenitosti pa so si Lendavo ogledali še iz ptičje perspektive, z bližnjih Lendavskih gor.

Oko besede 2001

Popotovanje od Martjancev do Kobilja (17. november)
(Murska Sobota-Martjanci-Selo-Kobilje-Murska Sobota)

Umetnostnozgodovinsko obarvano popotovanje je vodil umetnostni zgodovinar Janez Balažic, ki je udeležencem izčrpno in nazorno orisal freske srednjeveškega slikarja Janeza Akvile v cerkvi sv. Martina v Martjancih in romansko rotundo v Selu na Goričkem. V Kobilju pa so jim prijazni domačini predstavili posebnosti občine, ki je ena najmanjših v Sloveniji.

Pred selansko rotundo leta 2001

Oko besede 2002

Popotovanje v kraje drugačnosti (9. november)
(Murska Sobota-Pučča-Kamenci-Murska Sobota)

Predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat Muc in Milivoj Miki Roš sta udeležencem predstavila organiziranost prekmurskih Romov, njihovo izobraže-

valno, kulturno in medijsko dejavnost, v romskih naseljih Pušča in Kamenci pa so lahko neposredno začutili življenjski utrip Ciganov (pri tem poimenovanju vztrajajo Romi v Kamencih).

V romskem naselju Kamenci

Oko besede 2003

Popotovanje v deželo štrkov in mlinov

(8. november)

(Murska Sobota-Petanjci-Velika Polana-Murska Sobota)

Vrt spominov in tovarištva v Petanjcih je znamenit predvsem zaradi številnih drevesnih vrst, ki so jih njegovemu utemeljitelju Vaneku Šiftarju poslali darovalci z različnih koncev sveta. Udeležencem popotovanja je drevesno bogastvo vrta predstavil Aleksander Šiftar. V Veliki Polani, ki se ponaša z nazivom »Evropska vas štokeljska«, pa so jim prenovljeno Kranjčevo

domačijo in Copekov mlin kot spomenik prekmurske tehnične dediščine razkazali člani polanskega ŠTRK-a, Društva za šport, turizem, razvoj in kulturo.

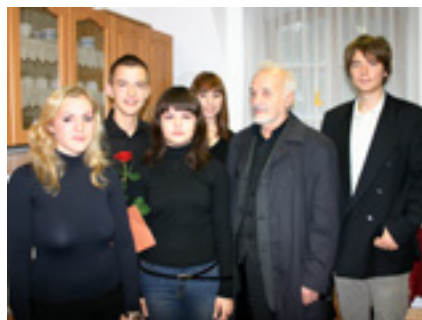
Oko besede 2004

Popotovanje h Kocbeku, Dajnku in Golarju

(13. november)

(Murska Sobota-Sveti Jurij ob Ščavnici-Črešnjevci-Gornja Radgona-Murska Sobota)

Prva postaja tega popotovanja je bil Sveti Jurij ob Ščavnici, rojstni kraj Edvarda Kocbeka, katerega 100-letnico rojstva so v kraju obeleževali to leto. Delček Kocbekovega literarnega ustvarjanja so lahko udeleženci podoživeli v recitalu »Kdo sem«, ki so ga pripravili dijaki Franca Miklošiča Ljutomer. Na naslednjih dveh postajah, v Črešnjevcih in Gornji Radgoni, pa so udeleženci spoznali obeležja, ki danes spominjajo na Kocbekova rojaka Petra Dajnka in Manka Golarja.

Dane Zajc z dijaki Ljutomerske gimnazije v Svetem Juriju ob Ščavnici leta 2004

Oko besede 2005

Popotovanje po porabski kulturni poti od Gornjega Senika do Verice

(12. november)

(Murska Sobota-Gornji Senik-Dolnji Senik-Sakalovci-Monošter-Števanovci-Andovci-Verica-Murska Sobota)

Glasovi o čarobnosti porabske pokrajine in arhaičnem zvenu porabskega govora na Očesih besede niso potihnili in slišali so jih tudi novi udeleženci, ki so prihajali na festival. S tem popotovanjem so organizatorji ustregli njihovi želji, da поблиže spoznajo Porabje, in jih popeljali po porabski kulturni poti, na kateri so spoznali kulturno-etnografske starožitnosti, ki so jih drugod na Slovenskem že prekrile plasti sodobnega življenja.

Oko besede 2006

Popotovanje v preteklost

(18. november)

(Murska Sobota)

V Pokrajinskem muzeju Murska Sobota (danes Pomurski muzej) so kustosi udeležencem predstavili bližnjo in daljno preteklost pokrajine ob Muri, kakor jo razkriva stalna muzejska zbirka, in umetnostnozgodovinske značilnosti soboškega gradu.

Oko besede 2007

Popotovanje k sosedom

(10. november)
(Murska Sobota-Čakovec-Štrigova-Murska Sobota)

Po ogledu mestnih znamenitosti Čakovca so udeležence popotovanja sprejeli člani društva »Književni krug Reči rieč«, ki ohranja in razvija kajkavsko jezikovno-književno izročilo. Društvo, ki ima sedež v Čakovcu, so ustanovili medžimurski književni zanesenjaki leta 1996 in v tem času vzpostavili tudi sodelovanje s slovenskimi literarnimi ustvarjalci, zlasti s tistimi iz sosednjega Prekmurja. Svoje literarno ustvarjanje so člani društva udeležencem predstavili na literarni matineji v gostišču Terbotz na Železni Gori pri Štrigovi.

Oko besede 2008

Popotovanje v svet zelišč in vinske trte

(27. september)

(Murska Sobota-Negova-Črešnjevci-Gornja Radgona-Murska Sobota)

V organizaciji Zavoda za kulturo, turizem in promocijo Gornja Radgona so si udeleženci ogledali Zeliščni park v Negovi in sodelovali na pravi trgatvi na Turistični kmetiji Borko v Črešnjevcih, kjer so jim člani Folklorne skupine Črešnjevci, ljudski godec Dani Rajh in Samo Tuš predstavili etnografsko-folklorno izročilo tega dela Slovenskih goric.

Na negovskem gradu leta 2008

Oko besede 2009

Popotovanje k murskemu izročilu (26. september)

(Murska Sobota-Beltinci-Ižakovci-Murska Sobota)

Udeleženci popotovanja so bili gostje Občine Beltinci. V kulturnem domu v Beltincih je gledališka skupina Slikepaprijlike zanje izvedla gledališko predstavo *Kraljevi smetanovi kolački* v režiji Simone Cizar, v beltinskem gradu pa so si ogledali razstavo *Zgodovina zdravstva v Pomurju* in razstavo o etnologu Vilku Novaku. Sledil je spust po Muri s čolni na odseku Krog-Ižakovci, v Ižakovcih pa predstavitev plavajočega mlina, ogled stalne razstave »Büjraštvo na reki Muri«, vožnja z brodom in prikaz domače obrti.

Pripravljene za spust po Muri leta 2009

Oko besede 2010

Popotovanje h koreninam

(26. september)

(Murska Sobota-Zalavar-Keszthely-Monošter-Murska Sobota)

Na poti v zibelko panonskega slovenstva so udeleženci spoznali ravnico na zahodnem Blatnem jezeru, kjer je bila v drugi

polovici 9. stoletja naselbina Blatograd ali Blatenski kostel, ter si ogledali ostanke središča Pribinove in Kocljeve spodnje-panonske kneževine. V bližnjem mestecu Keszthely pa jim je umetnostni zgodovinar Janez Balažic predstavil nastanek, razvoj in arhitekturne značilnosti znamenitega Festeticsevega baročnega dvorca. Med povratkom v Mursko Soboto so se udeleženci ustavili še v Monoštru in si v Slovenskem kuturno-informativnem centru ogledali film o Porabju.

Skupinski posnetek pred Festeticsevim dvorcem v Keszthelyu leta 2010

Oko besede 2011

Popotovanje v Krajinski park Goričko

(24. september)

Popotovanje je obsegalo tri tematske sklope: a) v Bodoncih je evangeličanski duhovnik Simon Sever udeležencem predstavil versko-kulturno življenje slovenskih evangeličanov, katerih večina živi v Prekmurju; b) v Gradu na Goričkem so si udeleženci ogledali največji slovenski grad s 365 sobami; c) v Ženavljah jim je Milan Vincetič ob spomeniku opisal dogodek, o katerem so v avgustu 1936 poročali vsi evropski mediji, ko sta v tej majhni gorički vasi 18. avgusta zasilno pristala s stratosfer-

nim balonom belgijska raziskovalca Max Cosyns in Nere van der Elst. Spoznavanje Krajinskega parka Goričko se je zaključilo na Turistični kmetiji Tremel v Bokračih.

Oko besede 2012

Popotovanje v murska zatišja

(22. september)

(Murska Sobota-Razkrižje-Šafarsko-Dolnja Bistrica-Murska šuma-Mursko Središče-Murska Sobota)

Ob Muri je veliko zanimivih prostorov, ki zahtevajo več kot le mimobežno radovednost in se vanje vstopa s pozornostjo in spoštovanjem, zato se jim karavane površnih turistov izogibajo. Ker udeleženci Očesa besede ne spadajo med slednje, so na tem popotovanju lahko prisluhnili manj slišnim, a zato ne manj sporočilnim glasovom. Prvi so bili neartikulirani glasovi prebivalcev prazgodovinske naselbine na Šafarskem, ki so jih v igrokazu »Nekoč zdavnaj« skušali rekonstruirati člani razkriške dramske skupine. Drugi so bili literarni glasovi pisatelja Ferda Godine, katerega literarne začetke v prekmurščini in delovno hišo v Dolnji Bistrici je predsta-

V prazgodovinski naselbini na Šafarskem letu 2012

vil Franci Just. V Murski šumi, gozdnem kompleksu, za katerega izraz »neokrnjena narava« ni oglaševalska puhlica, so udeleženci lahko prisluhnili šumenju vode v okljukih Mure in mogočnih dreves nad njimi. Popotovanje je zaokrožil ogled Murskega Središča in nekdanjega rudnika premoga v bližini.

Oko besede 2013

Popotovanje po Miškovi poti

(28. september)

V Veliki Polani skrbno in odgovorno ohranjajo kulturno dediščino, ki so jim jo zapustili predniki. Udeleženci popotovanja so se o tem prepričali med obiskom urejene Kranjčeve domačije, ogledom domače obrti v zadrugi za razvoj podeželja Pomelaj ter Copekovega mlina. Kranjčeve zidanice v Lendavskih goricah si sicer niso mogli ogledati, ker je v obnavljanju, pač pa so zavili v kapelico sv. Trojice, v kateri je naravno mumificirano truplo vojščaka Hadika, ki je padel v boju s Turki v Lendavi leta 1603.

Oko besede 2014

Popotovanje po mestu konfesionalne in kulturne raznolikosti (11. oktober)

(Murska Sobota)

Da je Murska Sobota mesto etnično-jezikovne in kulturne raznolikosti, so se udeleženci Očesa besede že dodobra prepričali. Na tokratnem popotovanju pa so izvedeli še to, da je mesto tudi konfesionalno bogato in da v njem živijo pripadniki katoliške, evangeličanske, binkoštnine

adventistične veroizpovedi. Franc Kuzmič in Mitja Andrejek sta jim predstavila delovanje binkoštno in evangeličanske verske skupnosti, na poti v Rakičan s turističnim vlakom pa so lahko spoznali še bližnjo okolico mesta.

5.2 Popotovanje Očesa besede 2015 - Vrnitev na Otok ljubezni

Še na nekaj naslednjih Očesih besede so se udeleženci, ki so se udeležili prvega popotovanja na Otok ljubezni, spominjali tega dogodka. Vtis, ki ostaja, so nanje naredili gostoljubni izakovski kulturniki z izbranim kulturno-etnografskim programom.

Pa ne samo z njim. Tine Mlinarič in njegovi sodelavci so udeležence prepričali tudi z zanesenjaštvom, s katerim so razgrinjali svoje etnografsko-ekološke načrte. V dveh minulih desetletjih so večino teh načrtov uresničili ter ljudsko, literarno, mitološko in etnografsko izročilo povezali v sodobno in prepoznavno kulturno-turistično ponudbo. Ko bo nekoč izoblikovana Prekmurska literarna pot kot podsistem Slovenske pisateljske poti, bo zaradi prej zapišanega Otok ljubezni ena vidnejših postaj na njej.

Po dvajsetih letih se vračamo na Otok ljubezni, da obudimo spomine na minula Očesa besede in se z literarno matinejo poklonimo Besedi: besedi prekmurskih piscev, ki so z njo med Rabo in Muro nekoč ohranjali slovenski jezik, in besedi slovenskih mladinskih pisateljev, ki slovenski jezik ohranjajo ter bogatijo danes.

Podporniki Očesa besede 2015

OBČINA BELTINCI

VEČER

Mestna občina
MURSKA SOBOTA

franc-franc